

HELSINGIN SEURAKUNTAYHTYMÄN Hautausmaiden hoitosuunnitelma

✝ KIRKKO HELSINGISSÄ
KYRKAN I HELSINGFORS

Sisällys

1. Johdanto	3
1.1 Hautaustoimen tehtävä ja tavoitteet	3
1.2 Ohjaava lainsäädäntö ja lupakäytännöt	3
1.3 Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaat	5
1.4 Kirkon ympäristödiplomi	12
1.5 Hautausmaat ja kulttuuriympäristön vaaliminen	14
1.6 Hautausmaan kunnossapidon vastuut	14
2. Kunnossapitoluokitus ja laatuvaatimukset	20
2.1 Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaiden kunnossapitoluokitus	20
2.2 Hautausmaiden kunnossapidon laatuvaatimukset	21
2.3 Hautausmaiden kunnossapidon laadunarviointi	21
3. Kunnossapito	22
3.1 Hautausmaan kunnossapidon tavoitteet	22
3.2 Hautausmaan kunnossapidon laatupoikkeamat	22
3.3 Hautausmaan yleinen kunnossapito	22
Kunnossapitotaulukko 1. Hautausmaan talvihoito	23
Kunnossapitotaulukko 2. Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto	27
Kunnossapitotaulukko 3. Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito	31
Kunnossapitotaulukko 4. Hautausmaan kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)	33
Kunnossapitotaulukko 5. Hautausmaan nurmikoiden ja avoimien viheralueiden (A) hoito	37
Kunnossapitotaulukko 6. Hautausmaan puiden ja metsien (M) hoito	40
Kunnossapitotaulukko 7. Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poisto	43
Kunnossapitotaulukko 8. Hautausmaan kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit	44
Kunnossapitotaulukko 9. Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö	46
4. Hautausmaan kunnossapidon resurssit	47
4.1 Henkilöstö	47
4.2 Koneet, laitteet ja käsityökalut	47
4.3 Toimitilat	48
4.4 Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaiden kehittäminen	49
Liite 1. Hautausmaiden hoidon vuosikello	50
Liite 2. Hautausmaiden kartat	52

1. Johdanto

Uusi kirkkolaki ja kirkkojärjestys astuivat voimaan 1.7.2023. Uudessa kirkkojärjestyksessä edellytetään hautausmaan hoitosuunnitelman laatimista.

Kirkkojärjestys (657/2023), 3 luku

58 § Hautausmaan hoitosuunnitelma

Hautausmaalle on laadittava hoitosuunnitelma, jossa määritellään seurakunnalle kuuluva hautausmaan perushoito ja esitetään hautausmaan vuosittaiset hoitotoimenpiteet sekä pidemmällä aikavälillä toteutettavat kunnostustyöt.

Hautausmaan hoitosuunnitelmaan sisältyvät usein toistuvien ja säännöllisten sekä pitkällä aikavälillä toteutettavien töiden suunnittelu. Hautausmaan hoitosuunnitelmassa esitetään tavoitteet ja vaatimukset hoitotöille, kuten

- talvihoito
- puhtaanapito
- rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito
- kasvillisuuden hoito
- kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit
- järjestelmien hoito ja käyttö

Hautausmaan hoitosuunnitelmassa otetaan kantaa myös kunnossapidon pitkän tähtäimen suunnitteluun, kuten puiden hoitoon, käytävien ja kulkuväylien uusimiseen ja kastelujärjestelmien uusimiseen ja hautausmaan muurien ja tukimuurien kunnossapitotarpeisiin. Hautausmaan kunnossapidon suunnitteluun liittyy lisäksi hautausmaan toimintaa ja kunnossapitoa varten tarvittavien resurssien – kuten koneiden, kaluston ja tilojen – käytön suunnittelu.

Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon lisäksi hautausmaan turvallisuuden seuranta ja kehittäminen.

Turvallisuutta käsitellään sekä työntekijöiden työ- turvallisuuden että hautausmaalla kävijöiden turvallisuuden kannalta. Turvallisuuden seuranta ja kehittäminen perustuvat riskienarviointiin.

Hautausmaan hoitosuunnitelma auttaa selkeyttämään hautausmaaympäristön ja yksittäisten hautojen hoidon vastuualueita ja neuvoo yleisluontoiset vuosittaiset hoitotoimenpiteet hautausmaiden eri osa-alueille. Hoitosuunnitelma auttaa kohdentamaan määrärahoja kustannustehokkaasti.

Hoitosuunnitelmassa selvitetään yleisluontoisesti myös hautausmaan kunnossapitoluokitus, jonka pohjalta pystytään suunnittelemaan hautausmaaympäristön kunnossapitotoimenpiteet järkevästi ja tuloksesellisesti.

Tämä hoitosuunnitelma käsittää kaikki Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaat.

1.1 Hautaus-toimen tehtävä ja tavoitteet

Hautaus-toimella tarkoitetaan hautausmaan hallinto-, suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapito sekä hautauksiin liittyviä tehtäviä.

Lakisääteisen hautaus-toimen perustehtäviä ovat hautaaminen, hautarekisterin ylläpito, hautausmaiden kunnossapito, vahtimestarityöt hautausmaalla (mm. haudalle saatot ja urnanlaskut) ja hautaus-toimen asiakaspalvelu. Hautaus-toimi huolehtii myös riittävästä hautapaikkavarannosta sekä varautumisesta erilaisiin yhteiskunnan kriisitilanteisiin. Hautausmaan kulttuuriperinnön vaaliminen on yksi hautaus-toimen tärkeistä tehtävistä.

Helsingin seurakuntayhtymällä on hautainhoitorahasto, joka vastaa sopimushautojen hoidosta.

Hautausmaiden ylläpitäminen edellyttää jatkuvaa ja suunnitelmallista kunnossapitoa. Tavoitteena on luoda puitteet asianmukaiselle ja vainajan muistoa kunnioittavalle hautaan siunaamiselle, hautaamiselle ja muistamiselle. Hautaus-toimi palvelee omaisia ja hautausmaalla kävijöitä kaikissa hautaus-toimeen liittyvissä asioissa. Hautaus-toimi edustaa näkyvää osaa seurakunnan ja seurakuntayhtymän toiminnasta ja tulee siten lähelle ihmistä.

Hautaus-toimen laadullisia tavoitteita ovat muun muassa:

- laadukas, asiantunteva, luotettava ja yhdenvertainen palvelu kaikille
- toimivan ja turvallisen työympäristön varmistaminen
- vainajien ja omaisten kohtelu hienotunteisesti ja yhdenvertaisesti
- hautausmaiden, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden ja hautojen kunnossapito
- hautausmaiden hoitosuunnitelman mukaisesti
- sankarihauta-alueiden kunnossapito
- hautausmaiden hoitosuunnitelman mukaisesti
- hautausmaiden kestävä kehityksen mukainen toiminta Kirkon ympäristödiplomin mukaisesti.

Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan seurannalla, arvioinnilla, palautteilla, kyselyillä sekä itsearvioinnilla.

Hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa hautaus-toimen ohjesäännössä ja hautausmaan käyttösuunnitelmassa määritellyjä asioita, kuten hautaus-toimen laadulliset tavoitteet ja tavat, joilla mitataan tavoitteiden saavuttaminen.

1.2 Ohjaava lainsäädäntö ja lupakäytännöt

Hautausmaita koskevat monet lait ja asetukset. Ne on lueteltu tässä luvussa. Opetus- ja kulttuuriministe-

riö valmistelee hautaustoimea koskevan lainsäädännön. Lupa- ja valvontavirasto (LVV) hoitaa hautaus-toimilaissa tarkoitettua lupa-, valvonta- ja kiinteistö-rekisteritehtävät koko maan alueella.

Kirkkolain mukaan kaikilla evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnilla ja seurakuntayhtymillä tulee olla oma hautaustoimen ohjesääntönsä. Siinä on tarkemmat toimeenpanoa ja menettelyä koskevat määräykset haudoista, hautakirjanpidosta, haudan hoidolle asetetuista vaatimuksista ja hautamuistomerkkien hyväksymisestä sekä hautausmaalla noudatettavasta järjestyksestä. Hautaustoimen ohjesäännössä huomioidaan hautausmaiden paikalliset ominaispiirteet ja hautauskäytännössä omaksuttu kulttuuri sekä järjestelyiden tarkoituksenmukaisuus.

Hautausmaan käytössä noudatetaan hautausmaakaavaa ja hautausmaan käyttösuunnitelmaa. Kirkkojärjestyksen (657/2023) 3 luvun 57 §:n mukaan: "Hautausmaalle on laadittava hautausmaakaava ja käyttösuunnitelma. Hautausmaakaava on yleiskartta, jota laadittaessa on otettava huomioon varatun alueen maaston luonne, maisemalliset arvot ja seurakunnan taloudellinen kantokyky. Hautausmaakaavaan sisältyy: 1) hautausmaan rajat; 2) hauta-alueiden ja rakennusten sijainti; 3) liikenteen järjestelyt ja käytävien sijainti;

4) hauta-alueiden jako; 5) hautausmaa-alueen kuivatus- ja vesihuoltosuunnitelma sekä jätehuollon järjestelyt."

"Hautausmaan käyttösuunnitelmassa on otettava huomioon hautausmaan eri aikoina perustettujen osien ominaispiirteet ja kulttuurihistorialliset arvot. Käyttösuunnitelmaan sisältyy: 1) hautausmaakaavan sanallinen selitys; 2) määräykset hautausmaan tai sen osan käytöstä yhteen tai useampaan hautausvyöhykkeeseen; 3) määräykset hautaosastojen käyttöönottojärjestyksestä; 4) hautausmaan käytön rajoitukset."

Seurakuntayhtymän strategia vaikuttaa myös hautausmaiden kehittämiseen ja kunnossapitoon. Kirkon ympäristödiplomin avulla seurakuntayhtymä voi parantaa ympäristöasioiden hoidon tasoa ja tehostaa toimintaansa. Lisää ympäristödiplomista kohdassa **Kirkon ympäristödiplomi** sivulla 13.

Hautausmaan rakentamiseen, kunnossapitoon ja kunnostamiseen liittyvät toimenpiteet voivat edellyttää kunnan viranomaisen myöntämää ympäristö-, rakennus-, toimenpide- tai maisematyölupaa, museo- viranomaisen tai kirkkohallituksen lausuntoa. Hautausmaa-alueilla otetaan huomioon mahdollinen arkeologinen kulttuuriperintö, kun tehdään esimerkiksi tavallista haudankaivua laajempia putki- ja kaapelikaivantoja.

Kunnossapitoa ohjaavat määräykset

Hautausmaiden kunnossapito perustuu seuraaviin lakeihin, asetuksiin, sääntöihin ja ohjeisiin:

- hautaustoimilaki (457/2003)
- kirkkolaki (652/2023)
- kirkkolaki (652/2023), 3 luku 21–37 §
- kirkkojärjestys (657/2023), 3 luku 55–61 §
- muinaismuistolaki (295/1963)
- terveydensuojeluasetus (1280/1994), 7 luku 39–42 §
- järjestyslaki (612/2003)
- jätelaki (646/2011)
- ympäristönsuojelulaki (527/2014)
- maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
- laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta 669/1978
- vesilaki (587/2011)
- hautaustoimen ohjesääntö 2023
- hautausmaakaava ja hautausmaan käyttösuunnitelma 2024
- Helsingin seurakuntayhtymän hautamuistomerkki-ohjeistus 2026
- Kirkko Helsingissä -strategia 2024–2027 seurakuntayhtymän strategia
- kirkon ympäristödiplomi 2024–2028
- hautaustoimen vastuullisuusohjelma 2026–2030
- kunnan yleis- ja asemakaavat sekä ympäristö-, rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat

1.3 Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaat

Helsingin seurakuntayhtymällä on kuusi hautausmaata ja Kallion kirkon alla sijaitseva Kallion uurnaholvi. Hautausmaiden yhteispinta-ala on noin 186,5 ha ja hautoja on 136 500.

Hietaniemen hautausmaa
Honkanummen hautausmaa
Kulosaaren hautausmaa
Malmin hautausmaa
Maunulan uurnalehto
Östersundomin hautausmaa

Hietaniemen hautausmaa 1829

Hietaniemen hautausmaa on vihitty käyttöön loka-kuussa 1829. Hautausmaa perustettiin kaupungin lahjoittamalle alueelle Mechelininkadun ja Lapinlahdentien kulmaan ja nimettiin Lapinlahden hautausmaaksi. Laajennusten myötä nimi muutettiin myöhemmin Hietaniemen hautausmaaksi.

Historiallisesti ja kulttuurisesti merkittävään hautausmaahan on haudattu lukuisia tieteen ja taiteen, kulttuuri- ja talouselämän sekä valtionhallinnon merkkihenkilöitä ja sotien sankarivainajia. Hautausmaalla on paljon hautamuistomerkkejä, joihin liittyy taideteoksia, kiveen upotettuja reliefejä tai veistoksia.

Pinta-alaltaan hautausmaa on 27,5 hehtaaria ja jakautuu viiteen eri alueeseen: Vanha alue, Uusi alue, Hietaniemen alue, Kaartin hautausmaa ja Uurnalehto.

VANHA ALUE Vuonna 1829 käyttöön otettu Vanha alue edustaa hautausmaan vanhinta osaa. Alueella sijaitsee Taiteilijainmäki, jonne on haudattu monia suomalaisia taiteilijoita eri taiteen aloilta.

UUSI ALUE Alue on vihitty käyttöön syyskuussa 1864. Alueella on sen alkuvaiheessa sijainnut rivihautoja, joihin on haudattu vähävaraisia helsinkiläisiä. Nykyään alueelle on tunnusomaista suunnitellut hautakorttelit, joissa on selkeät hautilinjat ja käytävät.

HIETANIEMEN ALUE Alue vihittiin käyttöön vuonna 1931. Alueella sijaitsevat Sankariaukio ja Sankarihauta-alue sekä seitsemän Suomen presidentin haudat.

Toisen maailman sodan myötä Hietaniemen alueelle perustettiin Suomen suurin sankarihautausmaa, jossa on 1 645 sankarihautaa. Sankarihauta-alueeseen kuuluu olennaisena osana myös Kadonneiden muuri, johon on kaiverrettu 734:n taistelutantereelle jääneen helsinkiläisen nimi.

Sankarihauta-alueen suunnittelusta vastasi sankarihautakomitean arkkitehtijäsen Arvo Muroma ja hänen kuoltuansa hankkeen viimeisteli arkkitehti Matti Siitonen. Nykyiset haudoilla olevat kivilaatat valmistuivat vuonna 1952 ja kuvanveistäjä Wäinö Aaltosen suunnittelema sankariristi vuonna 1954.

UURNALEHTO Hautausmaan viimeisin laajennus oli vuonna 1949, jolloin otettiin käyttöön uurnalehto

Kuva 1. Hietaniemen hautausmaa

Hietaniemenkadun pohjoispuolella. Uurnalehto on vain tuhkahautauksia varten suunniteltu hauta-alue.

KAARTIN HAUTAUSMAA Hautausmaa perustettiin 1833 Kaartin seurakunnan käyttöön ensisijaisesti sotilashautausmaaksi. Alue sijaitsee Lapinlahden puoleisessa päässä. Kaartin seurakunnan toiminta lakkasi vuonna 1913 ja Suomen kaartin hautausmaa siirtyi Helsingin seurakuntayhtymän haltuun. Alueelle haudataan edelleen Kaartin seurakuntaan kuuluneiden jälkeläisiä ja jääkäreitä.

Uuden kappelin läheisyydessä sijaitsevaan kortteliin 25 on haudattu useita valtioneuvoston edesmenneistä jäseniä. Kortteliin on haudattu Suomen presidenteistä Risto Ryti, Urho Kekkonen, Mauno Koivisto ja Martti Ahtisaari. Hietaniemen alueelle on haudattu Presidentit Lauri Kristian Relander, J. K. Paasikivi ja sankarihautausmaan yhteyteen Carl Gustaf Emil Mannerheim. Presidentti K. J. Ståhlberg on haudattu Uudelle alueelle. Presidenttihautojen hoidosta on tehty erityinen hoitosopimus. Hautausmaa huolehtii haudanpinnanhoidosta ja hautamuistomerkkien pesusta.

Helsingin kaupungin hoitohautoja on noin 30 ja niiden hoidosta on tehty hoitosopimus. Kaupunki kasvat-
taa itse hoitokukat haudoille, jotka hautausmaa istuttaa.

Hietaniemen hautausmaalla on kaksi kappelia, vanha kappeli vuodelta 1872 (Theodor Höijer) ja uusi kappeli vuodelta 1933 (Albert Nyberg). Uuden kappelin kanssa samassa rakennuksessa on kolumbaario tuhkauurnia varten. Hautausmaalla on noin 34 000 hautaa ja niihin on haudattu yhteensä noin 200 000 vainajaa. Hietaniemen hautausmaalle tehdään vuosittain noin 1 500 hautausta.

Hautausmaan alueella on paljon muotoon leikattavia puita ja pensaita sekä useita puukujanteita. Alueen puusto on vanhaa. Hautausmaan omaan puurekisteriin on kirjattu lähes kaikki puut ja niille on tehty oma hoitosuunnitelma. Puiden kokonaismäärä on n. 2 000 kpl. Yleisimpiä puulajeja ovat koivut, vaahterat ja männyt.

Kuva 2. Honkanummen hautausmaa

Honkanummen hautausmaa 1951

Vantaan Hakkilassa sijaitseva Honkanummen hautausmaa kuuluu Helsingin seurakuntayhtymälle. Se sijaitsee noin 18 kilometriä Helsingin keskustasta pohjoiseen. Hautausmaan keskeltä kulkee Vanha Porvoontie pohjois-eteläsuunnassa jakaen sen kahteen osaan.

Honkanummen hautausmaa on pinta-alaltaan Suomen suurin hautausmaa, 76 hehtaaria. Hautausmaa sijaitsee muinaisen Ancylus-järven rantatasanteella. Ennen hautausmaakäyttöä se toimi sotilaiden harjoituskenttänä. Hautausmaa nimettiin aluksi Puistolän hautausmaaksi, mutta nimi muutettiin Honkanummen hautausmaaksi ennen alueen käyttöönottoa. Ensimmäinen hautus Honkanummen hautausmaalle tapahtui vuonna 1957. Nimensä mukaisesti metsäisellä Honkanummella kasvaa valtapuuna metsämäntyjä.

Hautausmaan ensimmäiset suunnittelijat olivat arkkitehdit Aili ja Niilo Pulkka. Myöhemmin hautausmaan osia ovat olleet suunnittelemassa muun muassa Bey Heng ja Riia Ruokonen.

Professori Erik Bryggmanin suunnittelema kappeli-rakennus vihittiin käyttöön itsenäisyyspäivänä 1956. Rakennuksessa on kaksi kappeliä, Iso kappeli ja Pieni kappeli sekä Alakappeli, joka toimii vainajannäyttöti-

lana ja 1991 valmistuneen krematorion uurnaluovutustilana. Krematorion suunnitteli arkkitehtitoimisto Pirkko ja Pekka Piira. Krematorio on Helsingin ja Vantaan seurakuntayhtymien yhteinen.

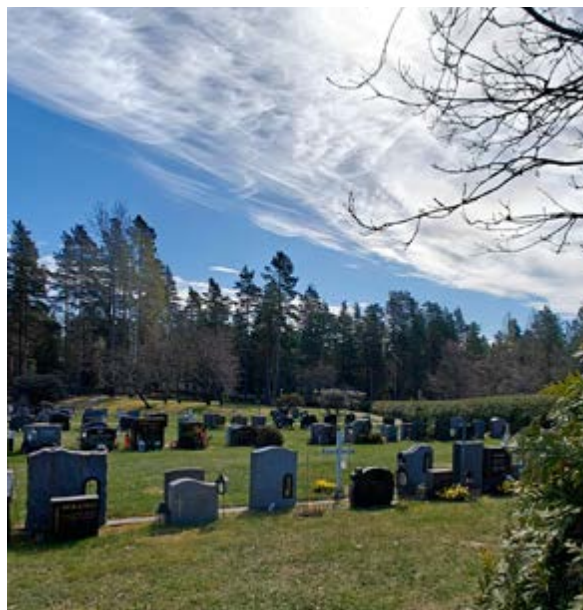
Honkanummen hautausmaalle on haudattu runsaat 60 000 vainajaa. Hautoja on yhteensä noin 38 000. Vuosittain hautoja on noin tuhat.

Hautausmaan erityispiirre, metsäinen luonto on mahdollistanut erilaisten hauta-alueiden rakentamisen. Tällainen on esimerkiksi 2019 käyttöön otettu metsähaudakortteli 33, jonka maisemaa hallitsevat suuret siirtolohkareet ja luonnollinen metsänpohjakasvillisuus.

Honkanummen hautausmaalle ominaista kasvillisuutta ovat myös alkukesällä kukkivat atsaleat ja aivanvihreät alppiruusut. Syksyllä ruskan värit hehkuvat erityisesti rusokirsikan ja vaahteran lehdistä.

Honkanummen hautausmaan korttelit 74, 76 ja 77 on suunniteltu islaminuskaisille helsinkiläisille. Alueella haudat sijaitsevat siten, että vainajat haudataan kasvot kohti Mekkaa.

Hautausmaalla korttelissa 40 on lasten hauta-alue ja muistolehto. Alueella sijaitsevat muistelupaikka sekä muistomerkki Lapselle, jota emme saaneet. Lisäksi kortteleiden 29 ja 30 välissä on muistomerkki Menneille sukupolville.

Kuva 3. Tunnustukseton hautausmaa

TUNNUSTUKSETON HAUTAUSMAA Helsingin ja Vantaan seurakuntayhtymien yhteinen, tunnustukseton hautausmaa otettiin käyttöön vuonna 2007. Alue sijaitsee Honkanummen hautausmaan yhteydessä, sen pohjoisella reunalla.

SAKSALAISTEN SOTILAIDEN HAUTAUSMAA Honkanummen kupeessa, Lahdentien itäpuolella on Saksa-

Kuva 4. Saksalaisten sotilaiden hautausmaa

laisten sotilaiden hautausmaa, jonne on siirretty Suomen alueella sotien aikana kuolleita saksalaissotilaita. Metsäiselle hautausmaalle on haudattu kuusi ensimmäisen maailmansodan ja 364 toisen maailmansodan sotilasta sekä Suomenlahdella 12.12.1944 uponneiden Z35 ja Z36 alusten menehtyneitä merisotilaita. Hautausmaalle siirretyn 201 merisotilaan nimet on kaiverrettu alueella sijaitsevaan yhteiseen muistomerkkiin. Saksalaisen sotilashautausmaan hoitopalvelut tilataan Honkanummen hautausmaalta.

Kuva 5. Kulosaaren hautausmaa

Kulosaaren hautausmaa (Leposaaren hautausmaa) 1925

Hautausmaan pinta-ala on noin kaksi hehtaaria ja se sijaitsee meren ympäröimällä saarella.

Hautausmaa vihittiin käyttöön marraskuussa 1925. Hautausmaan korkeimmalla kohdalla sijaitsee arkkitehti Armas Lindgrenin suunnittelema kahdeksankulmainen siunauskappeli, joka valmistui vuonna 1927. Alun perin kappelin yhteydessä oli myös ruumishuone.

Kulosaaren kunta liitettiin Helsingin kaupunkiin 1946 ja seurakunta Helsingin seurakuntayhtymään 1959. Vuoden 2011 alussa Kulosaaren seurakunta liitettiin Herttoniemen seurakuntaan.

Kulosaarella on vuosittain noin 50 hautausta. Hautoja on noin 770 ja vainajia noin 2 300. Kulosaaren hautausmaalta luovutetaan uusia hautapaikkoja ainoastaan Herttoniemen seurakunnan ja Matteus församling - seurakunnan Kulosaarella asuvien jäsenten hautaamista varten. Hautausmaalla sijaitsevaan muistolehtoon hautaamisessa ei ole em. rajoituksia. (Helsingin seurakuntayhtymän hautaus-toimen ohjesääntö 2023, 5 §)

Hautausmaalla on sankarihauta-alue, jossa on 24 sankarihautaa.

Alueella on paljon koivuja, muotoon leikattuja tuijaitoja sekä ikivihreitä marjakuusia. Kaikki käytävät ovat kivituhkapintaisia.

Malmin hautausmaa 1894

Malmin hautausmaa on vihitty käyttöön 1894. Hautausmaata on kutsuttu myös nimellä Pohjoinen hautausmaa. Alkuvaiheissaan hautausmaa oli noin 27 hehtaarin kokoinen. Nykyisen Malmin hautausmaan alueella on sijainnut aikoinaan useampi hautausmaa: 1890-luvulla perustettu yksityinen Åbergin hautausmaa sekä korttelissa 34 alun perin sijainnut yksityinen ns. Rundmanin alue 1900-luvun alusta sekä Oulunkylän kauppalan hautausmaa korttelin 91 kohdalla. Nämä kaikki on vuosien saatossa liitetty osaksi Malmin hautausmaata. Hautausmaa on laajentunut useaan otteeseen, viimeisimmän kerran 1997 ns. Viikin kolmion osalta. Nykyisin hautausmaan kokonaispinta-ala on 65 hehtaaria, josta hautakortteleita on 54 hehtaaria. Kortteleita on 137 ja ne kaikki ovat erilaisia. Hautausmaan suunnittelijoina ovat eri vaiheissa toimineet muun muassa Mårten Gabriel Stenius, Arvo Muroma, Fredrik Kotivirta, Ola Mannström, Maj-Lis Rosenbröijer, J. Ståhl, Bey Heng, Leena Iisakkila sekä Jarmo Väisänen.

Malmin hautausmaalle kulki hautausmaajuna kuuden vuosikymmenen ajan. Malmin asemalta vedettiin pistoraide hautausmaalle 1894. Vainajat, saattoväki ja papit kuljetettiin hautausmaalle hautausmaajunalla Harjun ruumishuoneelta. Vuonna 1954 junaliikenne hautausmaalle lopetettiin ja Harjun ruumishuoneen toiminta lakkautettiin 1950-luvun lopulla. Hautausmaan asemarakenus, joka toimii nykyisin toimistona, valmistui 1896.

Kuva 6. Malmin hautausmaa

Malmin hautausmaa on toiminnallisesti eli haustausten määrässä laskettuna Suomen suurin hautausmaa. Vuosittain hautausmaalle haudataan yli 2200 vainajaa. Kaikkiaan Malmin hautausmaan noin 50 000 haudassa lepää yli 200 000 vainajaa.

Malmin hautausmaa on tunnettu puukujanteistaan. Kujanteita on istutettu hautausmaalle jo ihan sen alkuvaiheista lähtien. Malmin hautausmaasta on ajansaatossa kehittynyt vaikuttava puistoympäristö, jota on kutsuttu yhdeksi kauneimmista ja näyttävimmistä Helsingin puistoista. Alueen puistomaista ilmettä vahvistavat kasvillisuuden monimuotoisuus ja kasvilajikkeiden laaja kirjo. Hautausmaalla on yli 250 erilaista puuvartista kasvia. Kasvillisuutta on käytetty alueella monipuolisesti istuttamalla erilaisia puita ja pensaita yksittäisinä kasveina, ryhminä sekä aidanteina ja puukujanteina. Hautausmaalla on yhteensä noin 14 km leikattuja pensasaitoja ja noin 13 km puukujanteita. Puukujanteissa on 10 erilaista puulajia, tärkeimpinä serbiankuusi ja puistolehmus. Hautausmaa on aidattu. Aidasta vanhaa kivimuuria on 2450 metriä ja betonimuuria 830 metriä.

Hautausmaan hoidossa olevia alueita ovat sankarihautausmaa korttelissa 71, Oulunkylän sankarihautausalue korttelissa 91 sekä kaksi yhteistä muistelupaikkaa Muistojen kaari ja Kivinen tie.

Malmin hautausmaan vanhimmat rakennukset ovat 1896 juna-asemaksi valmistunut rakennus, jossa on nykyisin toimisto, 1923 valmistunut kappelirakennus (Selim A. Lindqvist), jossa on kolme kappelitilaa sekä 1936 valmistunut vesitorni. Nämä rakennukset ovat suojeltuja.

Maunulan urnalehto 1966

Maunulan urnalehto vihittiin Suomen ensimmäisenä hautausmaana vain urnahautauskäyttöön tammi-kuussa 1966. Alueen pinta-ala on noin 8 hehtaaria. Ennen hautausmaakäyttöä alue on ollut peltoa, laidunta ja metsää.

Alkuperäisen suunnitelman urnahautausmaaksi laati arkkitehti Erik Sommerschild. Suunnitelmasa korttelit 1–2 ja 21–41 olivat säännöllisiä, neliömäisiä lohkoja. Hautarivit ovat suoria ja niitä ryhmittivät pienet, suorat pensasaitaukset. Sen jälkeen puutarha-arkkitehti Maj-Lis Rosenbröjer suunnitteli ensimmäisen muistolehdon 2A suihkulähteineen metsän reunamille. 1980- ja 1990-luvulla hautakortteleiden suunnittelijana oli arkkitehti Bey Heng. Näille korttelialueille haudat on ryhmitelty mm. ympyröiden ja kaarien muotoon ja alueilla on käytetty monipuolisesti kasvillisuutta. Urnalehtoon erilaisia muistolehtoja ja korttelialueita on sittemmin 1990-luvun lopun jälkeen rakennettu lisää. Alueiden suunnittelijoina ovat toimineet Markku Kuusikko, Seija Katvisto, Sari Hokkanen ja Peter Westlund.

Maunulan urnalehtoon haudataan vuosittain yli 600 vainajaa. Kaikkiaan Maunulan urnalehdon noin 13 000 haudassa lepää yli 27 000 vainajaa.

Kuva 7. Maunulan urnalehto

Maunulan uurnalehto on puistomainen hautausmaa, jossa on nurmipintainen keskusaukio, alle hehtaarin kokoinen puistometsä ja pieni lampi. Kortteleissa ja pääkujanteen valtapuulajina on koivu. Kortteleita ympäröivät ja jakavat pensasaidanteet. Alueelle on vuosien saatossa istutettu erilaisia puita, pensaita, köynnöksiä ja perennoja.

Hautausmaata ympäröi 2000-luvulla rakennettu teräsaitea suurimmalta osalta. Huoltoaluetta ympäröi puuaita.

Östersundomin hautausmaa 1600-luku

Hautausmaa ja kirkko siirtyivät Sipoon kunnalta Helsingin seurakuntayhtymän hallintaan vuoden 2009 alueiitoksen yhteydessä. Östersundomin hautausmaalla ei ole virallista perustamisvuotta, mutta ilmeisesti jo kirkon alkuajoista alkaen sen ympärillä oli hautausmaa. Vanhimmat maininnat Östersundomin kirkosta löytyvät jo 1690-luvun lopulta.

Iso- ja pikkuvihan jälkeen huonokuntoinen kirkko korvattiin uudella. Nykyinen kirkko on Helsingin kirkkorakennuksista vanhin ja rakennettu vuonna 1754. Alkuaan hautaoikeus kirkkoon ja hautausmaahan on ollut vain Sipoon kunnan asukkailla. Tarkemmat tiedot hautaoikeudesta Östersundomin hautausmaalle kerrotaan Hautaustoimen ohjesäännössä 2023, 5 §.

Pinta-alaltaan hautausmaa on 7,9 hehtaaria, josta on hautauskäytössä 2,5 ha. Alueeseen kuuluu myös erillinen kirkon parkkipaikan viereinen Mäntyniemen tontti sekä peltoalue hautausmaan takana. Hautausmaan laajennusta varten ostettiin vuonna 2025 Helsingin kaupungilta maa-alue, joka liittyy suoraan nykyiseen hautausmaahan.

Hautapaikkoja hautausmaalla on 1700 ja haudattu ja vainajia yli 2400. Vuosittain hautauksia Östersundomin hautausmaan alueelle on noin 50.

Hautausmaan alue jakautuu vanhaan ja uuteen puoleen. Östersundomin hautausmaan vanhan puolen olemassa oleva hautausmaan kartoituksen jälkeen aleen virallisen suunnitelman teki 1933 arkkitehti Bertel Jung. Aluetta on myöhemmin laajennettu. Vanhaa puolta ympäröi osin luonnonkivimuuri. Hautausmaan vanha puoli koostuu arkkuhautakortteleista, uurnahautakorttelista, sankarihauta-alueesta ja muistolehtoalueesta. Vanhan puolen arkkuhautapaikoissa on myös reunakivellisiä ja kivipintaisia hautoja. Alueella on monia kulttuurihistoriallisesti tärkeitä hautoja, joista huomattavin on kirkon vieressä sijaitseva Fabian af Enehjelmin hautakappeli. Sankarihauta-alueelle on haudattu 19 talvi- ja jatkosodan

Kuva 8. Östersundomin hautausmaa

sankarivainajaa. Hautausmaan uusi puoli koostuu arkkuhautakortteleista sekä uurnahautakortteleista sodan sankarivainajaa. Uusi puoli on ympäröity pensasaidalla.

Hautausmaa on ympäröity koivuilla, mikä onkin hautausmaan pääpuulaji. Havupuuta on hyvin vähän. Kortteleiden pensaiden päälajeja ovat marjaomenapensas, eri angervot ja atsalea. Perennavaltaisia istutusalueiden teemoina ovat Raamatun kasvit ja perennapenkki perhosille. Luonnonmetsäisiä alueita löytyy Mäntyniemen ympäristöstä. Lisäksi alueeseen kuuluu pelto-alue, joka niitetään syksyisin.

Hautausmaiden hoitovelvoitteet

Hautausmaita koskevat lukuisat hoitovelvoitteet, jotka kohdistuvat eri osa-alueille kuten kasvillisuuteen, rakennuksiin, rakenteisiin, varusteisiin ja väyliin. Hautausmaiden hoitovelvoitteiden määrät on luetteloitu hautausmaakohtaisesti Taulukkoon 1. Hautausmaiden jäteastioiden määrät ja lajit on luetteloitu hautausmaakohtaisesti Taulukkoon 2.

TAULUKKO 1. Hautausmaiden hoitovelvoitteiden määrät hautausmaakohtaisesti.

Hautausmaa	Hietaniemi	Honkanummi	Kulosaari	Malmi	Maunula	Östersundom	Yhteensä
Pinta-ala (ha)	27,5	76	2	65	8	7,9	186,4
Hautakorttelit (kpl)	97	85	18	136	44	8	388
Nurmikkoa (m ²)	50060	210716	3108	258 000	29000	17000	567884
Asfalttia (m ²)	1968	76420	0	67300	2683	392	148763
Kivituhrakäyttöalueitä ajoteitä (m)	7356	13350	132	9320	1447	914	32519
Kivituhrakäyttöalueitä korttelikäyttöä (m)	23255	30934	553	34615	2125	201	91683
Kiveys/laatoitusalueet (m ²)	2096	1200	72	6700	702	45	10815
Puut (kpl) *	2386	5824	226	5900	630	341	15307
Perenna-alueet (m ²)	722	7835	110	4664	560	121	14012
Leikatut pensasaidat (m)	8763	4881	583	13988	70	501	28786
Vapaasti kasvava pensasaita (m)	543	12837	132	11680	2000	332	27524
Pensasalueet (m ²)	1161	2435	442	2078		207	6323
Niityt (m ²)	415	11780	0	15080	3400	1600	32275
Kivimuuri (m)	3366	196	0	2450	107	252	6371
Betonimuuri (m)	0	342	0	830	0	0	1172
Aidat (m)	1420	5367	420	330	1096	39	8672
Portit (kpl)	19	12	6	27	4	2	70
Pysäköintialueet (m ²)	459	5900	270	5900	470	1700	14699
Jäteastiat (kpl)	286	131	15	230	40	22	724
Jätteen lajittelupisteet (kpl)	79	34	4	108	18	6	249
Penkit (kpl)	45	135	11	251	79	10	531
Pyörätelineet (kpl)	7	14	1	19	5	1	47
Valaisimet (kpl)	69	170	16	135	109	22	521
Sadetusjärjestelmä	on	on	on	on	on	on	6
Infotaulut (kpl)	10	6	2	10	3	1	32
Muistelupaikat ja muistolehdot	2 + 35	2 + 8	1 + 1	2 + 4	3 + 5	1	64
Muistomerkit ja sankarihaudat	1645	2	26	673	22	21	2389
Rakennukset määrä (lämmin)	6	11	1	12	2	3	35
Rakennukset määrä (kylmä)	6	7	2	15	2	4	36
Rakennukset pinta-ala (m ²)	5256	5780	209	20 316	1055	327	32943

* Malmi: Muurin sisäpuoli, ilman Vilpukalliota. Maunula: Ilman Harjumetsää. Östersundom: ilman Papinsaarta ja uutta liitosaluetta.

TAULUKKO 2. Hautausmaiden jäteastiat ja jätelajit hautausmaa kohtaisesti.

Hautausmaa	Hietaniemi	Honka- nummi	Kulosaari	Malmi	Maunula	Öster- sundom	Yhteensä
Sekajäte	105	36	6	98	17	6	268
Puutarhajäte	84	32	5	105	16	6	248
Talousbiojäte	2	4	0	2	1	1	10
Pakkausmuovi	2	0	3	8	1	1	15
Metalli	41	32	3	14	3	3	96
Lasi	0	8	0	10	1	2	21
Kartonki	2	1	0	8	1	1	13
Paperi	1	8	0	8	1	1	19
Sekajätepuristin	1	2	0	0	1	0	4
Energiajäte	43	8	0	0	0	1	52
Haketettava puuaines	1	1	0	0	0	1	3
Tietoturvajäte	1	0	0	1	1	0	3
Ongelmajäte	1	1	0	1	1	0	4
Kestopuu-jäte	0	1	0	1	0	0	2

1.4 Kirkon ympäristödiplomi

Helsingin seurakuntayhtymässä laadittiin vuonna 1991 ensimmäinen ympäristöohjelma. Kirkon oma ympäristöjärjestelmä, Kirkon ympäristödiplomi, saatiin ensimmäisen kerran vuonna 2005, ja se on uusittu vuosina 2009, 2013, 2018 ja 2023. Nykyinen ympäristödiplomi on voimassa vuodet 2024–2028. Kaikki Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaat osallistuivat ympäristödiplomin hakuprosessiin.

Ympäristöjärjestelmällä sidotaan ympäristöasiat osaksi hautausmaan ja seurakuntayhtymän toimintaa. Ympäristödiplomi asettaa tavoitteita ympäristöhaittojen vähentämiseksi, organisoii tehtäviä sekä niiden seurantaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla on omat, ympäristöohjelmiin kirjatut tavoitteensa, joiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain.

Hautausmailla on rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa eli niiden kasvit ja maaperä sitovat hiiltä ilmakehästä. Kasvit auttavat myös alueellisten päästöjen kuten pienhiukkasten sitomisessa, mikä on erityisen tärkeää kaupunkialueilla, joissa kasvuston määrä on muutoin vähäinen. Hautausmaiden monipuoliset kasvit edistävät luonnon monimuotoisuutta ja tuovat tarpeellisia levähdys- ja pesäpaikkoja sekä ravintoa eläimille.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset tulevat näkymään myös hautausmaan hoidon haasteina. Ilmaston ennustetaan muuttuvan siten, että kevät ja kesä alkavat aikaisemmin ja ne ovat hieman lämpimämpiä. Keväällä ja kesällä tulevat pitkät kuivat jaksot, hallaton kausi pitenee, mutta hallat ovat ajoittain ankaria. Syksy ja talvi alkavat myöhemmin sekä selvästi lauhempina. Syksyisin ja talvisin on runsaasti sateita. Lyhyitä kovia pakkasjaksoja tulee satunnaisesti ja lumettomuus yleistyy. Maa voi routaantua syvältä lumen puutteen takia. Talvehtimisongelmat tulevat lisääntymään varsinkin lumettomilla alueilla. Kasvintuhoojat ja -taudit tulevat lisääntymään, ja sen myötä kasvien perusterveys sekä oikeiden kasvien valinta tulee entistä tärkeämmäksi. Paitsi taudit ja tuholaiset myös rikkakasvit tulevat lisääntymään kiihtyvällä tahdilla, kun kasvuolosuhteet muuttuvat leudompina talvien myötä otollisemmiksi.

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla on yhteisesti päätetty jättää hoitamatta ne haudat, joille ei ole hoitoa tilattu. Samalla monipuolistetaan eliölajien elinympäristöjä. Hautausmaille on perustettu niittyjä ja hautausmaalta poistettavia puita jätetään lahopuiksi maahan. Hautausmaiden kasvilajit on inventoitu. Perennoja suositetaan omissa istutuksissa ja perennahoidon suosiota hoitohaudoilla pyritään kasvattamaan. Aluepuutarhurit valitsevat sellaisia kasvilajeja ja -lajikkeita, jotka ovat kasvitautien, kuten härmän ja tuholaisien kestäviä.

Hautausmailla vieraslajit poistetaan omana tai ostotyönä. Hautausmaalla pyritään tunnistamaan ja hävittämään vieraslajit nopeasti niiden ilmestymisen jälkeen. Kasvien vieraslajistusta seurataan jatkuvasti. Kaikilta hautausmailta on poistettu kurturuuskasvustot, jättipalsamin torjuntaa tehdään erityisesti

kompostialueilla aina tarpeen mukaan, lupiinia torjutaan tavoitteellisesti. Östersundomin hautausmaalta on saatu hävitettyä kaukaasianjättiputki.

Rikkaruohoja torjutaan käyttämällä mekaanisia menetelmiä ja rikkaruohonpoltinta.

Käytössä on sadetusjärjestelmiä ja kastelu pyritään suorittamaan yöaikaan, jolloin haihdunta on vähäisintä.

Hautausmailla viihtyy runsaasti eläimiä, ja niillä on linnunpönttöjä, ötökkähotelleja, siilien talvimökkejä ja lepakkopönttöjä.

Polttomoottorikoneita on vähennetty ja sähkökäyttöisiä laitteita on lisätty pensasleikkureissa, puhaltimissa, sähköautoissa, ruohonleikkureissa, siimaileikkureissa ja oksasaksissa.

Hautausmailla on tarjolla lainauurnia tuhkan hautausta varten, arkkualboja lainattavaksi käyttöön hautausmaiden kappeleissa sekä papeille käyttöön alboja ja stoolia. Käytössä on hautausalan ohjeistus ekologisista arkkumateriaaleista. Omaisille on viestitty, että hautalyhty ja siihen tuotu pöytäkynttilä on ympäristöystävällisin vaihtoehto polttaa kynttilää haudalla. Hautakiviä uudelleenkäytetään hautausmaiden rakenteissa, esimerkiksi muistelualueilla. Krematorio-metallit kierrätetään krematorioissa.

Hautausmaat osallistuvat erilaisiin tapahtumiin, kuten Avoimet puutarhat -tapahtumaan, järjestetään ympäristöpäiviä, erilaisia hautausmaan kasvillisuuteen keskittyviä opaskierroksia ja kulttuurikävelyjä. Hautausmaiden työntekijät osallistuvat ympäristöaiheisiin koulutuksiin.

Helsingin hautausmailla on käytössä *Hautahaku.fi* -palvelu, jonka avulla löytää tietylle haudalle, kun vainajan virallinen nimi on tiedossa.

Ympäristödiplomin toimintaperiaatteet

Ympäristödiplomin mukaisia kunnossapidon toimintaperiaatteita ovat muun muassa:

- Kehitetään ja kunnossapidetaan hautausmaata osana laajempaa viherverkostoa.
- Käytetään kunnossapitoluokitusta monipuolisesti niin, että hautausmaalle syntyy myös luonnon monimuotoisuutta edistäviä vähemmän tehokkaasti hoidettavia alueita.
- Tunnistetaan, poistetaan ja hävitetään haitalliset vieraslajit asianmukaisesti.
- Varmistetaan monivuotisten kasvien soveltuvuus paikkakunnan kasvillisuusvyöhykkeelle.
- Hankitaan kotimaassa ja mieluiten lähellä tuotettuja kasveja ja muita kunnossapidon materiaaleja.
- Käytetään ympäristövaikutuksiltaan vähiten haittaavia tuotteita.
- Vältetään kemikaalien käyttöä.
- Torjutaan liukkautta sepelillä.
- Hävitetään rikkakasvit mekaanisesti.
- Käytetään hitaasti liukenevia lannoitteita maa-analyysien ohjeiden mukaan.
- Tehdään pölynsidontaa harkiten.
- Minimoidaan kasteluveden menekki kasteluautomaatiikan ja yöllä tapahtuvan kastelun avulla.
- Suositetaan akkukäyttöisiä pienkoneita.
- Käytetään pienkoneissa vähäpäästöisempää pienkonebensiniä.
- Laaditaan puustolle hoitosuunnitelma.
- Lajitellaan hautausmailla syntyneet jätteet huolellisesti ja opastetaan hautausmaan käyttäjiä lajitteluun.

1.5 Hautausmaat ja kulttuuriympäristön vaaliminen

Kirkollisten rakennusten suojelusta on säännöksiä sekä evankelis-luterilaista kirkkoa koskevassa kirkkolaissa (652/2023) että laissa ortodoksisesta kirkosta (985/2006). Kirkkolain (652/2023) mukaan kaikki ennen vuotta 1917 rakennetut evankelis-luterilaiset kirkolliset rakennukset kiinteine sisustuksineen ja taideteoksineen ovat suojeltuja. Kirkkolain suojelsäännöksiä sovelletaan myös kirkkopihaan, sen ja hautausmaan aitaan ja porttiin sekä sankarihautausmaahan. Kirkkorakennuksille, kirkkopihoille ja hautausmailla on usein annettu suojelumerkintöjä ja -määräyksiä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa. Suuri osa kirkkojen ympäristöistä ja hautausmaista on valtakunnallisesti arvokkaita eli valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY).

Kirkoissa, niiden ympäristöissä ja hautausmailla voi olla muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kohteita. Muinaismuistolaki rauhoittaa esihistoriallisten kohteiden lisäksi historiallisen ajan hautausten ja kirkollisen toiminnan jäännöksiä. Rauhoituksen piiriin luetaan myös kirkkomaahan liittyvien rakennusten ja rakenteiden kuten vanhojen kiviaitojen, porttihuoneiden, tapulien, luuhuoneiden ja hautakappeliin jäännöksiä. Malmin hautausmaalla on ensimmäisen maailmansodan aikaisia vallituksia ja rakennelmia, jotka ovat muinaismuistolailla suojeltuja. Östersundom hautausmaasta suurin osa kuuluu Östersundomin muinaisjäännösalueeseen. Muinaismuistokohteet otetaan huomioon muun muassa kaivutöiden (sähköjohdot yms.) yhteydessä. Museovirastoon otetaan yhteyttä aina kun kaivu- ja rakennustöitä tehdään muinaismuistojen välittömässä läheisyydessä.

Muinaismuistolaki velvoittaa seurakuntayhtymää pyytämään Museoviraston ja kirkkohallituksen lausunnon, jos kyse on kirkkopihan tai hautausmaan ai-

dan tai portin tai sankarihautausmaan olennaisesta muuttamisesta. Tässä yhteydessä 'olennaisella muuttamisella' voidaan tarkoittaa esimerkiksi alueen ilmeen muuttamista alkuperäisestä sommitelmasta poiketen. Muun muassa reunakivien poisto kirkkopihassa sijaitsevalta historiallisesti arvokkaalta hauta-alueelta voi olla olennainen muutos. Sen sijaan kasvillisuusalueen muutos, kuten puun kaataminen, ei ole olennainen muutos, jos poistettu kasvillisuus uusitaan. Nämä asiat huomioidaan kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

Seurakuntayhtymän hoitamalla hautausmaalla sijaitsevia yksittäisiä hautamuistomerkkejä eivät koske lakien suojelsäännökset. Haudalle sijoitettua muistomerkkiä ei saa poistaa ilman seurakuntayhtymän eli hautausmaan ylläpitäjän suostumusta. Haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija – seurakuntayhtymän tehtävänä on huolehtia hautausmaiden yleisten alueiden, kuten käytävien, puiden, pensaiden ja yhteismuistomerkkien hoidosta. Haltijattomat, hoitamattomat hautamuistomerkit voivat joutua poistettaviksi, ellei seurakuntayhtymä toisin päättä. (Hautausoimilaki 457/2003, 5 luku 13–14 §:t ja Hautausoimen ohjesääntö 2024, 11–12 §:t).

Helsingin hautausmaiden puusto on monilta osin ikääntynyttä ja uusiminen edellyttää pitkäjänteistä suunnittelua sekä puuston jatkuvaa varovaista että isompaa kerralla tehtävää uudistamista. Kaikilla Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla puiden kaatamiseen (yli 5 puuta) tarvitaan maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaupungin myöntämä lupa.

Helsinkiläinen hautausmaakulttuuri on vanhempi kuin yksikään nykyisistä ylläpidettävistä Helsingin hautausmaista. Vanhimmat jo käytöstä poistuneet hautausmaat ovat jääneet kasvavan ja muuttuvan kaupungin alle. Ne ovat sijainneet Senaatintorin ja Vanhan kirkon ympäristöissä sekä Vanhankaupunginlahdella.

1.6 Hautausmaan kunnossapidon vastuut

Seurakuntayhtymän hautaustoimen hoitovastuu

Hautaustoimilain (457/2003) 5 luvun 13 pykälän mukaan hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla. Hautausmaiden yleinen kunnossapito on seurakuntayhtymän hautaustoimen vastuulla.

Hautaustoimen vastuulla olevia hautausmaiden kunnossapitotöitä ovat:

- hautausmaan kulkuväylien ja pysäköintialueiden kunnossapito
- hautausmaiden yleisten alueiden kasvillisuuden kunnossapito
- hautausmaarakenteiden ja -kalusteiden kunnossapito (mm. portit, aidat, penkit, valaisimet, pyörätelineet, opasteet, hulevesijärjestelmät, kasteluviesijärjestelmät ja kameravalvonta)
- yleinen puhtaanapito ja jätehuolto
- yhteisten muistelupaikkojen kunnossapito
- hautausmaan käyttösuunnitelman mukaan
- muistolehtoon, sirottelualueille ja muualle haudattujen vainajien yhteismuistelupaikoilla hautausmaa vastaa muistelupaikkojen yleisilmeestä. Hautausmaalla on oikeus poistaa rikkoutuneet ja huonokuntoiset muistoesineet.
- sankarihauta-alueiden ja muiden merkittävien hauta-alueiden kunnossapito
- seurakunnalle ja seurakuntayhtymälle palautuneiden ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen hoito kirkkovaltuuston päätöksen mukaan.
- hautausmaarakennusten kuten kappeleiden, kylmiöiden, huoltorakennusten sekä krematorioiden käyttökunnon ja toiminnan varmistaminen
- kunnossapitotöihin liittyvän konekaluston ja laitteiden huollon ja toimintakunnon varmistaminen

Omaisten hoitovastuu

Kirkkolain (652/2023) 3 luvun 33 §:n mukaan haudat on pidettävä hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina ja haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija. Omaisten vastuulla on yksittäisen haudan hoito hautamuistomerkkeineen. Reunakivellisellä haudalla omaisten vastuulla on hoitaa koko reunakivien rajaama alue. Omaiset kustantavat kokonaisuudessaan yksittäisen haudan hoidon sekä hautamuistomerkkiin liittyvät hankinta- ja hoitokustannukset.

Helsingin seurakuntayhtymä muistuttaa, että kaikki haudalle tuotavat esineet ovat omaisten omaisuutta ja heidän vastuullaan. Tämä koskee muistomerkkejä, taideteoksia, muistoesineitä, kasveja, lyhtyjä yms. Hautausmaa ei korvaa rikkoutumisesta, kolhiintumisesta, katoamisesta, kaatumisesta, likaantumisesta tai ilkeivallasta aiheutuneita vahinkoja. Esineitä ei ole myöskään vakuutettu hautaustoimen puolesta. Hautamuistomerkin (taideteoksen) vakuuttamista voi selvittää omaisten omasta vakuutusyhtiöstä kotivakuutukseen liittämällä. Hautamuistomerkin takana ei saa säilyttää tavaroita. Haudanhoitaja huolehtii hoitovälineiden, lyhtyjen yms. säilytyksestä.

Omaisten hoitovelvoitteita ovat:

- haudalle hankitun hautamuistomerkin hoito ja turvallisuudesta huolehtiminen
- haudan kasvillisuuden hoito kevät- ja syysviikseksi
- nurmikon leikkaaminen ja siistiminen arkkuhauta-alueella 100 cm ja uurnahauta-alueella 70 cm hautamuistomerkin edestä (käytäväalueet hoitaa hautausmaa)
- haudalle tuoduista muistoesineistä huolehtiminen
- roskien poistaminen haudalta (muun muassa palaneet hautakynttilät)
- reunakivien rajaaman hauta-alueen hoito

Valtio, kunta, kulttuuriperintöä vaaliva yhdistys tai (ulkopuolinen) yksityishenkilö voivat myös huolehtia haudasta. Haudan hoidosta huolehtiminen ei tuota hautaoikeutta hoidettavaan hautaan. Tarvittaessa tällaisessa tilanteessa laaditaan seurakuntayhtymän ja haudan hoidosta vastaavan tahon välille sopimus, jossa sovitaan toimintatavat.

Haudan hoitovastuu

Haudan hoitovastuu kuuluu omaisille. Vaihtoehtoisesti haudan hoidon voi ostaa Helsingin seurakuntayhtymän hautainhoitorahastolta. Osalla haudoista haudan lunastushintaan kuuluu haudan pinnan hoito, joka yleensä tarkoittaa nurmen hoitoa.

Haudan kasvillisuuden hoito

Haudan pinta hoidetaan korttelin yleisilmeen mukaisesti. Helsingissä ruohopintainen hauta on yleis-

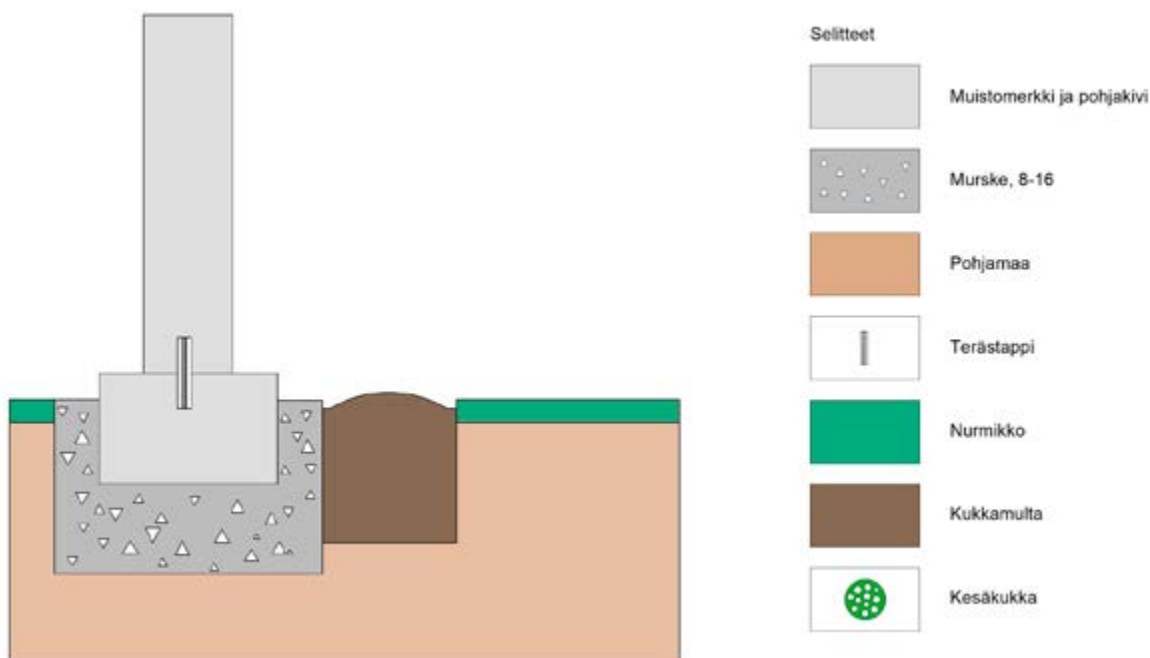
sin. Hiekkapintaisia hautoja on pääosin Hietaniemen hautausmaalla. Haudan kattaminen tekonurmella on kielletty. Haudalle voi istuttaa kausikasveja eli kesäkukkia, mutta se ei ole pakollista. Ne voidaan korvata esimerkiksi monivuotisilla perennoilla tai sammalella. Kasvit istutetaan lähtökohtaisesti muistomerkin eteen. Kasvit menestyvät paremmin, kun kasveille tehdään ensin istutusalue eli kukkapesä. Istutusalueen ja muistomerkin väliin jätetään kaistale maata, jotta muistomerkki ei lähde kallistumaan. Katso kuvat 9–10.

Kun kasveja on istutettu haudalle, istutukset hoidetaan niin, etteivät rikkakasvit kasva hautausmaan yleisilmettä häiritsevästi ja etteivät kasvi-istutukset leviä

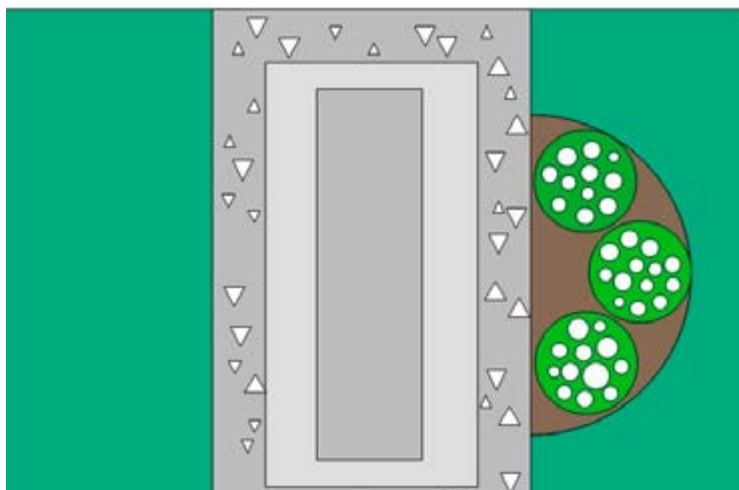
hauta-alueen ulkopuolelle tai naapurihautojen puolelle. Kasvit eivät saa täysikasvuisina olla haitaksi hautaamiselle tai hautausmaan hoidolle. Haudoilta ei saa istuttaa puuvartisia pensaita tai puita.

Haudan reunakivien rajaaman alueen hoito

Reunakivien rajaama alue voi olla hiekkapintainen tai se voi olla kasvillisuuden peittämä, esimerkiksi nurmikko, maanpeiteperennaa tai sammalia. Hiekkapintaisen haudan pintahiekka pidetään rikkakasvitomana.

Kuva 9. Muistomerkki sivustapäin katsottuna.

Kuva 10. Muistomerkki ylhäältä päin katsottuna.

Haudan muistomerkin hoito

Helsingin seurakuntayhtymällä on erillinen muistomerkkiohjeistus 2026, jossa ohjeistetaan muistomerkin hankintaan, asentamiseen, muuttamiseen sekä turvallisuuteen liittyviä asioita. Haudan muistomerkki tulee asentaa turvallisesti paikoilleen. Hautamuistomerkki voi kallistua tai painua esimerkiksi maan routimisen ja arkun tai uurnan maatumisen myötä. Hautamuistomerkki oikaistaan ennen kuin se on vaarassa kallistua ja kaatua ja ennen kuin se aiheuttaa haittaa tai tapaturman vaaraa hautausmaalla vieraileville ja hautausmaiden työntekijöille.

Hautamuistomerkkien turvallisuus tarkistetaan hautausmaan puolesta kerran vuodessa. Tässä yhteydessä haudalle laitetaan asiasta tiedote, jos muistomerkki vaatii kunnostustoimenpiteitä. Tiedotteessa näkyy, missä aikataulussa omaisten tulee tehdä tarvittavat toimenpiteet.

Hautojen hoitosopimus ja sopimushautojen hoito

Seurakuntayhtymä voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakuntayhtymä hoitaa hautaa määräjän maksua vastaan (Kirkkolaki 652/2023, 3 luku 33 §). Helsingissä on hautainhoitorahasto, jonka varoilla kyseiset hoitohaudat hoidetaan. Hautainhoitorahaston voimassa olevat säännöt ja palveluiden hinnat hyväksytään yhteisessä kirkkoneuvostossa.

Haudan hoitosopimus voidaan tehdä enintään hautaoikeuden hallinta-ajalle. Haudan hoidosta perittävät maksut ovat enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset ja maksujen perusteet ovat kaikille samat (Hautausoimilaki 457/2003, 2 luku 6 §). Hoitomaksua määritettäessä otetaan huomioon sekä hautojen välittömät hoitokulut että hautojen hoidon hallinnoinnista aiheutuvat välilliset kulut.

Haudanhoidon voi hankkia eri sisältöisenä. Kesäkukkahoidon tai perennahoidon tilaaminen edellyttää, että haudalla on myös pinnan hoito, joko ruohohoito tai hiekkahoito. Haudan pinnan hoidossa on kolme eri vaihtoehtoa: ruohohoito, hiekkapinnanhoito tai maanpeiteperennahoito.

HAUDAN RUOHOHITO Ruohohoitoon sisältyy nurmikon leikkaus, viimeistelyleikkaus ja lannoitus tarvittaessa. Nurmikkoja ei kirkon ympäristödiplomin ja vastuullisuussuunnitelman mukaisesti erikseen kastella, joten se voi kesäkuivalla ajoittain kuivua, mutta se elpyy sateiden tultua.

HAUDAN HIEKKAHOITO Kun haudalla on voimassa oleva hiekkahoitosopimus, hiekkapinta pidetään puhtaina rikkaruohoista ja roskista. Rikkaruohot poistetaan kitkemällä tai kaasupolttimella. Hiekkaa lisätään tarvittaessa. Jos hiekkapinta on kauttaaltaan epäsiisti, kuoritaan pintakerros kokonaan pois ja levitetään uusi hiekkakerros.

Koristekivet eivät ole sallittuja hiekkahaudalla.

PERENNAPINNANHOITO (perennapintainen perushoito). Niissä uurnakortteleissa, joissa käyttösuunnitelmassa on pinnanperushoito perennapeitteisenä, haudan lunastuksen yhteydessä suoritetaan maksu perennapinnan hoidosta 25 vuodeksi.

Perennapinnanhoito sisältää alueen suunnittelijan tai aluepuutarhureiden valitsemat perennat koko haudan alueelle. Perennojen hoito sisältää perennojen istutuksen, kastelun, lannoituksen ja rikkakasvien kitken sekä tarvittaessa uusimisen.

HAUDAN KESÄKUKKAHOITO Kesäkukkahoittoon kuuluu kukkien istutus ja hoito, sisältäen kastelun, kuituneiden kukkien poistamisen ja rikkakasvien kitkemisen. Hoitoon sisältyy myös kasveille varatun istutusalueen eli kukkapesän tekeminen ja hoito (kevätsiivous, kasvualustan lisääminen ja lannoitus) sekä istutusalueen kanttaus ja nurmikon siistiminen istutusalueen ympäriltä.

Hautausmaiden aluepuutarhurit valitsevat olosuhteisiin sopivat kesäkukat haudoille.

Hoitokauden päättyessä hauta syyskunnostetaan, kesäkukat poistetaan ja haudan pinta siistitään.

HAUDAN PERENNAHOITO Perennat ovat monivuotisia kukkakasveja, joita ei tarvitse uusia vuosittain. Useiden perennojen kauneusarvo perustuu lehtiin ja kasvin muuhun rakenteeseen. Perennojen kukinta kestää lajin mukaan 1–3 viikkoa. Hautausmaiden aluepuutarhurit valitsevat haudalle sopivat perennalajit kasvuolosuhteiden perusteella.

Hoitosopimuksen ensimmäisenä keväänä perenna-

penkki kunnostetaan, lannoitetaan ja perennantaimet istutetaan. Kasvukaudella perennakasvit hoidetaan lajin mukaisesti: perennat kastellaan, kuolleet kukat ja kasvinosat poistetaan ja kasvualusta pidetään puhtaana. Syksyllä kasvukauden päätyttyä tai seuraavana keväänä lakastuneet kasvinosat poistetaan. Keväällä perennapenkki lannoitetaan, lisätään multaa tarvittaessa ja kasvien kunto tarkastetaan, kuolleiden taimien tilalle istutetaan uudet. Myös hautauksen yhteydessä vahingoittuneet kasvit uusitaan.

Perennakasvit ovat monivuotisia ja talvehtivat juuriston avulla. Älä kaiva perennan juuria ylös maasta, kun istutat kausikasveja, kuten narsisseja tai karnivia.

Hautojen hoidossa tarjoamme perennahoitoa ympäristöystävällisenä vaihtoehtona kesäkukkahoidolle.

- Ainaishautojen kukkahoitosopimus tehdään perennahoitona vuodesta 2027 lähtien.

HUOM! Sopimusta kukkahoidosta tai perennahoidosta ei voi tehdä ilman haudan pinnanhoitosopimusta.

Jos hauta on ollut ilman hoitosopimusta viisi vuotta tai kauemmin, tehdään haudalle peruskunnostus. Tällöin hoidon tilaaja maksaa peruskunnostusmaksun, joka määräytyy haudan pinta-alan mukaan.

Sopimushoittoon ei sisälly hautamuistomerkin tai reunakivien hoito. Edellytyksenä hoitosopimukselle on, että hautamuistomerkki on asennettu turvallisesti, ja hautamuistomerkissä ei ole havaittavissa kallistumisen tai kaatumisen vaaraa.

Hoitamattomat haudat

Kirkkoneuvosto voi velvoittaa hautaoikeuden haltijan kunnostamaan haudan, jonka hoito on olennaisesti laiminlyöty. Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla hautoja kuulutetaan tarpeen mukaan ja näissä tilanteissa noudatetaan näitä ohjeita. Haudan kunnostus on tehtävä vuoden määräajassa siitä, kun päätös on annettu hautaoikeuden haltijalle tiedoksi. Kirkkoneuvosto päättää hautaoikeuden menettämisestä, jolloin

ei laiminlyöntiä ole korjattu. Päätöksestä on tiedotettava kirkkolaissa (652/2023, 3 luku 33 § 3 momentti ja 10 luku 26 §) määritetyllä tavalla.

Haudan hoitamattomuuden perusteita ovat:

- hauta on ollut selkeästi hoitamatta vähintään kaksi vuotta
- haudalla on kaatunut tai vaarallisesti kallellaan oleva hautamuistomerkki
- kasveille varatulla istutusalueella tai reunakivien rajaamalla alueella kasvaa runsaasti ja häiritsevästi rikkakasveja tai puiden tai pensaiden taimia
- istutettu kasvillisuus on levinnyt hauta-alueen ulkopuolelle. Istutusalueella kasvavan monivuotisen perennan tai sammalen perusteella hautaa ei katsota hoitamattomaksi.

Käytännöt hoitamattomien hautojen kuuluttamisessa

- Inventoidaan hoitamattomat haudat ja niiden hautamuistomerkit ennen kuulutusmenettelyä. Hauta voi olla arvokas esimerkiksi henkilöhistorian tai merkittävän hautamuistomerkin vuoksi. Hyödynnetään inventoinnissa Museoviraston 'Hautausmaiden inventointiopasta' ja alueellisten vastuumuseoiden asiantuntemusta.
- Määritetään selkeät kriteerit hoitamattomalle haudalle (edellä) ja tiedotetaan niistä seurakuntalaisia ja hautaoikeuden haltijoita.
- Seurataan hoitamattomien hautojen kuntoa ja todennetaan hoitamattomuus valokuvaamalla vähintään kolmen vuoden ajalta.
- Hoitamattomuudesta viestitään ja tiedotetaan hautaoikeuden haltijalle noudattaen tiedottamisessa kirkkolain määräyksiä (652/2023, 3 luku 33 § 3 momentti ja 10 luku 26 §).
- Hautamuistomerkkiä säilytetään haudalla yksi vuosi sen jälkeen, kun hautaoikeus on julistettu menetetyksi haudan hoitamattomuuden vuoksi. Hautaoikeuden haltijalla on mahdollisuus poistaa hautamuistomerkki tänä aikana. (hautausoimilaki 457/2003, 5 luku 14 §).
- Kuulutetulta haudalta poistettuja hautamuistomerkkejä varastoidaan kaksi vuotta ennen niiden jatkokäsittelyä.

Palautuneiden hautojen muistomerkkien käsittely

Seurakuntayhtymälle palautuu hautoja hautojen hallinta-ajan päättyessä tai kuulutusmenettelyn kautta. Seurakuntayhtymälle palautunut hauta voidaan luovuttaa uudelleen hautauskäyttöön edellyttäen, että haudan koskemattomuusaika on mennyt umpeen, haudan luovuttamiselle ei ole hautausmaan ylläpidon osalta estettä eikä hauta ole muusta syystä säilyttämisen arvoinen – kuten kulttuurihauta, merkkihenkilön hauta tai haudalla on merkittävä muistomerkki. Lisätietoja Museoviraston julkaisussa 'Hautausmaiden inventointiopas'.

Poistettujen hautamuistomerkkien uusiokäyttö tai niiden kierrätys:

- Hautamuistomerkkejä sekä haudan reuna- ja pohjakiviä voidaan ottaa uusiokäyttöön hautausmaan muissa rakenteissa.
- Hautakivien inventoinnissa voidaan todeta, että säilytettävän hautakiven voi hioa ja luovuttaa uusiokäyttöön.
- Uusiokäyttöön kelpaamattomat kiviset hautamuistomerkit murskataan koneellisesti, jolloin kiviaines saadaan hyötykäyttöön murskeena. Murskaus varmistaa sen, että muistomerkkiin kaiverretut tiedot eivät ole luettavissa sopimattomissa paikoissa.
- Metallista, puusta tai muista materiaaleista valmistettujen hautamuistomerkkien hävittämisessä noudatetaan jätelakia (646/2011) ja valtioneuvoston asetusta jätteistä (978/2021).
- Määritetään periaatteet viestimiseen hautamuistomerkkien uusiokäytöstä ja kierrätyksestä.

Hautaukseen liittyvät toimintatavat

Haudauksen yhteydessä tehtävät työt – kuten kaivutyöt ja kaivumassojen välivarastointi – voivat hetkellisesti heikentää hautausmaan yleisilmettä sekä aiheuttaa turvallisuusriskejä. Tilapäisen haitan aiheuttaminen viereisille haudoille ei ole esteenä haudan avaamiselle.

Arkkuhaudauksen yhteydessä haudalla olevat hautamuistomerkit ja muut rakennelmat, kuten reunakivet, poistetaan haudalta haudauksen ajaksi seurakuntayhtymän määrittämän aikataulun mukaan. Tehtävistä ja niiden kustannuksista sovitaan hautausjärjestelyistä huolehtivan henkilön kanssa.

Hauta kaivetaan hautakartan määräämään paikkaan ja sen leveys ja pituus määräytyvät arkun suuruuden mukaan siten, että arkku mahtuu riittävän väljästi las-

keutumaan vaakasuorassa asennossa haudan pohjalle saakka hautasijan määrittämään oikeaan syvyyteen. Uurnahauta kaivetaan samalla periaatteella siten, että uurnan tulee mahtua laskeutumaan hyvin haudan pohjalle. Haudan kaivun yhteydessä syntyvät kaivumassat käsitellään seurakuntayhtymän määrittämällä tavalla. Erityisesti kiinnitetään huomioita kaivumassojen välivarastointipaikan sijoittamiseen niin, etteivät kaivumassat haittaa kohtuuttomasti hautausmaan muuta käyttöä tai aiheuta turvallisuusriskejä. Haudan kaivamisen aikana näkyviin tulevat aikaisemmin haudatun vainajan jäännökset suojataan kaivamisen aikana ja sen jälkeen ne peitetään haudan pohjalle.

Haudauksen jälkeen hauta täytetään kaivumassoilla, täyttö tiivistetään ja haudan pinta tasoitetaan, muotoillaan, siistitään ja kasvitetaan alueen edellyttämällä tavalla.

Hautaaminen ja kasvit

Kesäaikana haudalla olevat kasvit säästetään ja siirretään väliaikaisesti syrjään sekä arkkuhaudauksen että uurnahaudauksen tieltä mahdollisuuksien mukaan. Talviaikana haudan sulatus ja kaivaminen ei mahdollista kasvien siirtämistä tai säästämistä. Hautausmaa ei korvaa haudauksen vuoksi menetettyjä omaisten haudalle istuttamia kasveja.

Hautausmaan hoitosuunnitelman hyväksyntä ja käyttöönotto

Hoitosuunnitelman hyväksyy yhteinen kirkkovaltuusto. Hoitosuunnitelman käyttöönotto edellyttää riittäviä resursseja hautausmaiden ylläpitoon, uusien hauta-alueiden rakentamiseen ja vanhojen hauta-alueiden peruskunnostuksiin.

2. Kunnossapitoluokitus ja laatuvaatimukset

2.1 Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaiden kunnossapitoluokitus

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaista Hieta-niemen ja Malmin hautausmaat kuuluvat Museoviras-ton ”Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kult-tuuriympäristöt”-listalle. Maunulan uurnalehto poik-keaa muista hautausmaista siten, että siellä on koko hautausmaan alueella pakollinen ruohohoito.

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaiden hoito luokitellaan kolmeen kunnossapidon hoitoluokkaan (Taulukko 3), jotka ovat

- toimintaviheralue (R2)**
- suojametsä (M4)**
- maisemaniitty (A3)**

Valitut kunnossapidon hoitoluokat osoittavat hoito-tason alueella. Hoitotasoa voi yhteisesti sopien tietyllä erikseen määritetyllä erityisalueella korottaa tai vas-taavasti myös laskea. Hautausmaan hoitotasosta on laadittu työntekijöille tarkemmat sisäiset ohjeistukset.

Suurin osa hautausmaista on toimintaviheralueita (R2). Näitä ovat hautausmailla aktiivisessa käytössä olevat hautausmaan osat, kuten hautakorttelit ja hau-tausmaan kulkuväylät. Hautausmaa-alueille tunnus-omaista toimintaa on hautaamiseen liittyvä toiminta: hautojen kaivaminen, hautajaistilaisuudet, hautojen hoitaminen ja haudoilla vierailu. Hautausmailla on myös muita käyttäjäryhmiä, kuten turistit, historian-harrastajat, kasvi- ja lintuharrastajat, ulkoilijat ja lä-

pikulkijat. Tavoitteena on monipuolinen, viihtyisä, turvallinen, käyttäjäystävällinen sekä tarkoituksen-mukainen ja toimiva hautausmaaympäristö historial-lisia ja kulttuurisia arvoja unohtamatta.

Muuta hautausmaa-aluetta huolellisemmin pide-tään kunnossa kappelin ympäristö ja erikseen nime-tyt arvoalueet, kuten presidenttien haudat sekä san-karihauta-alueet.

Yleisesti toimintaviheralueita ovat jalankulun ja pyöräilyn reittiyhteyksiin sekä liikuntaan, leikkiin ja erityistoimintoihin varattuja viheralueiden osia. Toi-mintaviheralueen hoidon tavoitteena on monipuoli-nen, viihtyisä, turvallinen, käyttäjäystävällinen ja toi-miva viheralue. Valtaosa hautausmaista luokitellaan toimintaviheralueisiin.

Maisemaniitty (A3) on näkymien ja avoimuuden säi-lyttämiseen varattuja avoimia alueita sekä luonnonniit-tyjä, ranta-alueita ja ruovikoita, joita hoidetaan kevyes-ti. Alueet niitetään sovitun suunnitelman mukaisesti ja muu hoito painottuu vesakonpoistoon. Kunnossapidon tavoitteena on edistää alueen lajiston monimuotoisuut-ta ja säilyttää alueiden avoin ilme sekä varmistaa, että ne kestävät käytöstä aiheutuvan kulumisen.

Suojametsät (M4) ovat suojaamiseen, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen varattuja asuinalueiden ja muun rakennetun ympäristön sekä erilaisten häiriö-tä aiheuttavien toimintojen, kuten liikenneväylien ja teollisuuslaitosten, välissä sijaitsevia metsiä. Metsä-alueiden yleissiisteydestä ja turvallisuudesta huoleh-ditaan tarkistamalla alueet kerran tai kahdesti vuo-desta.

TAULUKKO 3: Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaiden viheralueiden kunnossapitoluokat.

Pääluokat	Alaluokat
R Rakennetut viheralueet	R2 Toimintaviheralue, aktiivisessa käytössä oleva hautausmaan osa, kuten hautakorttelit ja hautausmaan kulkuväylät
A Avoimet viheralueet	A3 Maisemaniitty, hautaamattomat avoimet alueet ja niityt
M Metsä	M4 Suojametsä, hautausmaiden metsäalueet

2.2 Hautausmaiden kunnossapidon laatuvaatimukset

Viheralueiden kunnossapidon yleiset laatuvaatimukset esitetään Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa. VKT:ssa esitetään hankkeesta toiseen samanlaisina esiintyvät laatuvaatimukset, ja riittää että niihin viitataan yhden kerran. VKT:ssa rakenteen yleisilme, siisteys ja muut mahdolliset laatuvaatimukset esitetään kunnossapitoluokittain.

Tämän julkaisun osassa 3 Hautausmaiden kunnossapito perusajatuksena on, että hautausmaan kunnossapitoon – eli hoitoon, korjaukseen ja käyttöön – liittyvät työtehtävät toteutetaan pääsääntöisesti VKT:n mukaan ja vain VKT:n vaatimuksia täydentävät tai niistä poikkeavat asiat on esitetty.

RAMS-luokitus on esitetty kokonaisuudessaan Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020' -julkaisussa.

2.3 Hautausmaiden kunnossapidon laadunarviointi

Laadunarvioinnilla tarkoitetaan kunnossapidon omavalvonnan, itselle luovutuksen ja laatukierrosten yhteydessä tehtäviä tarkastuksia, mittauksia ja todennustapoja, joilla varmistetaan kunnossapidon laatuvaatimusten toteutuminen.

Laatukierroksilla tarkastetaan kohteen kunnossapidon laatu. Omistaja ja/tai tilaaja määrittää, miten laatukierros toteutetaan. Laatukierrokselle voivat osallistua esimerkiksi omistaja ja/tai tilaaja, organisaation ulkopuolinen laatu-arvioija, kunnossapidon urakoitsija tai toteuttaja, joko yhdessä tai erikseen.

Kunnossapidossa syntyvistä erilaisista suunnitelmista, muistioista, pöytäkirjoista, laskelmista, laadunvalvontamittausten ja laadunvalvontakokeiden tuloksista ja materiaalien tuoteselosteista osaa on syytä säilyttää myös työn valmistumisen jälkeen. Tästä aineistosta koottavaa hankkeesta laadunarvointiin liittyvää asiakirja-arkistoa tai tiedostokansioita kutsutaan laadunvarmennusasiakirjaksi, jota ylläpidetään ja se luovutetaan kunnossapidon valmistuttua omistajalle ja/tai tilaajille.

Kunnossapidon laadunarviointi

Hautausmaan kunnossapidon laadunarvioinnissa huomioitavia asioita:

- hautausmaan ja sen kasvillisuuden, rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden yleisilme ja vastaavuus kunnossapitoluokan vaatimuksiin

- haitallisten vieraslajien esiintyminen
- vastaanotetun materiaalin suunnitelmanmukaisuus ja kelpoisuus
- kasvimateriaalien toimittajan kuuluminen Ruokaviraston ylläpitämään taimiaineistorekisteriin
- kasvimateriaalien terveys, kauppakelpoisuus, merkinnät ja mukana seuraavat asiakirjat ja (mm. kasvipassi)
- materiaalien käyttömäärien dokumentointi (mm. kemikaalikirjanpito)

Lisäksi 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa on esitetty kullekin hoitotyölle erikseen tarkemmat vaatimukset laadunarvointiin.

Hautausmaiden kunnossapidon ympäristövaikutukset

Kunnossapitotoissa tulee kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin

- Melu, joka tulee työkoneista: Tätä vähennetään käyttämällä mahdollisuuksien mukaan akkukäyttöisiä työvälineitä. Kuten siimaleikkurit, pensasleikkurit, sähköautot ja golfkärryt. Akkutyökalujen määrää lisätään.
- Pöly: Hiekka ja hiekkapöly poistetaan vain kostealta tai kostutetulta alustalta, jotta se ei pölise.
- Orgaanisten jätteiden käsittely: omalla kompostoinnilla kierrätetään hautausmailta tuleva kasvijäte. Viljavuusnäytteitä kompostikasoista ottamalla voidaan kohdentaa lannoitus oikein. Poistetut kasvialustat käytetään aina uuden kasvialustan raaka-aineena.
- Kemikaalit: kasvinsuojeluaineiden käyttö on lopetettu Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla. Kaikista käytettävistä kemikaaleista (kuten siivousaineet) on saatavilla käyttöturvallisuuksiedotteet.
- Vedenkulutuksen vähentäminen: kattava kastelujärjestelmä on kaikilla hautausmailla. Kasteluohjelmalla vedentuloa ohjataan ja kohdennetaan oikeaan aikaan ja tarvittavaan paikkaan. Oikeat kasvialustat ja luonnontilaiset alueet tukevat vedenkulutuksen vähentämistä.
- Hulevedet: Pintavedet ohjataan rakenteiden avulla niin, että ne imeytyvät maahan tai hulasijärjestelmään.
- Maaperän tiivistyminen: Kunnossapidon työt pyritään tekemään niin, etteivät ne aiheuta maaperän tiivistymistä (esim. raskailla koneilla ei liikuta tarpeettomasti kosteilla nurmikkoalueilla.)

3. Kunnossapito

3.1 Hautausmaan kunnossapidon tavoitteet

Hautausmaan kunnossapidon tavoitteena on hoidon, korjauksien ja järjestelmien avulla varmistaa hautausmaan toimivuus ja turvallisuus muuttuvissa olosuhteissa ja eri vuodenaikoina. Valittujen kunnossapitoluokitusten mukaan toimimalla taataan hautausmaan esteettisyys, viihtyisyys ja yleisilme sekä varmistetaan hautausmaan kulttuuriarvojen säilyminen ja vahvistuminen.

Hautausmaa on ensisijaisesti hautaamista varten ja hautaamisen vuoksi hautausmaan turvallisuus, toimivuus ja viihtyisyys voivat tilapäisesti heikentyä. Talvinen haudankaivu sulatuksineen voi näyttää epäsiistiltä ja epäesteettiseltä. Hiekkamaalle haudattaessa maan sortuminen voi tilapäisesti häiritä myös naapurihautojen turvallisuutta ja pyhyttä. **Hautausmaiden ohjesäännön mukaan tilapäisen haitan aiheuttaminen viereisille haudoille ei ole esteenä haudan avaamiselle.**

3.2 Hautausmaan kunnossapidon laatupoikkeamat

Hautausmaiden hoitosuunnitelmissa määritellään kunnossapidon luokitukset hautausmaan eri alueille ja alueita hoidetaan luokituksen mukaisesti.

Toimintaviheralueilla, kuten hautakortteleissa ja kulkuväylillä kunnossapidon laatupoikkeamia voi esiintyä lyhytkestoisesti. Ne korjataan viikon sisällä. Poikkeuksen muodostaa kappelien ympäristöt, joissa ympäristön kuntoa tarkkaillaan useammin eli jokaisena toimituspäivänä,

Suoja- ja vaihettumisviheralueilla eli maisemanniityillä ja suojametsissä käyttöä tai turvallisuutta vaarantamattomia poikkeamia voi esiintyä. Ne korjataan vuosikello suunnitelman mukaisesti kerran tai kaksi kasvukaudessa.

Vaaraa aiheuttavat poikkeamat, kuten kaatunut puu, pudonnut iso oksa, maanvajoama korttelissa tai iso reikä kulkuväylällä, korjataan viipymättä, viimeistään seuraavana työpäivänä. Jos työtä ei pystytäkään tekemään heti, alue merkitään selkeästi varoituksin ja rajataan.

Käytännöt

Työntekijät ilmoittavat viipymättä havaitsemistaan vioista ja puutteista suoraan työnjohdolle.

Työnjohtajat kirjaavat viat ja poikkeamat hautausmaakohtaisesti sovitulla tavalla.

Raportoimattomia vikoja ja poikkeamia ei ole.

Laatupoikkeama on myös alueen ylihoitaminen, kuten

- kasvijätteen (esimerkiksi lehtien tai nurmisilpun) poistaminen hoitosuunnitelman vastaisesti
- niityn hoitaminen nurmikkona tai nurmikon liiallinen leikkaaminen
- lahoppuun liiallinen poistaminen suojametsästä tai suunnitelmien vastaisesti muilta alueilta.

3.3 Hautausmaan yleinen kunnossapito

Hautausmaan yleinen kunnossapito pitää sisällään seuraavat tehtävät:

- talvihoito
- puhtaanapito
- kiinteistöjen hoito ja valvontatehtävät
- rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito
- kasvillisuuden hoito (mm. nurmikot, kunta-alueet, kausikasvit, ryhmäruusut, sipuli- ja mukulakasvit, perennat, pensaat, köynnökset)
- avoimien alueiden eli nurmikenttien ja niitty-mäisten alueiden hoito
- puiden ja metsien hoito
- haitallisten vieraskasvien poisto
- kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit
- järjestelmien hoito ja käyttö (mm. valaistus-, sulanapito-, hulevesi-, vedenjakelu-, kastelu-, valvonta- ja hälytysjärjestelmät)

Tehtävien tarkempi sisältö on esitetty KUNNOSSAPITOTAULUKOISSA 1–9. Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla noudatetaan näitä ohjeistuksia kunnossapidossa

KUNNOSSAPITOTAULUKKO 1. Hautausmaan talvihoito.

1. Hautausmaan talvihoito

Hoitotyö

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla on määritelty, missä keliolosuhteissa lähdetään tekemään talvikunnossapitotöitä. Tärkein talvikunnossapito työ on hautausmaa kiinteistöjen, käytävien, portaiden ja käyntiporttien edustojen liukkauden torjunta. Hautausmailla ei tehdä talvikunnossapitotöitä kortteleiden sisällä muuten kuin hautaamista varten. Talvikunnossapitotyöt korttelissa haudan-kaivuuta ja hautaamista varten on haastavaa, kun reitti avataan talviolosuhteissa mahdollisesti ensimmäistä kertaa koskemattomaan umpihankeeseen.

Talvikausi Helsingin hautausmailla on määritelty marraskuusta maaliskuun loppuun asti. Talvikauden työt aloitetaan hyvissä ajoin talvihoidon suunnittelulla, jossa käydään läpi auraus- ja hiekoituskartat, työntekijöiden perehdytys ja varallaolo-ohjeet, varmistetaan konekaluston ja lisälaitteiden toimivuus sekä muut voimassa olevat ohjeet.

Talvihoidon valmistelutyöt:

Auraus/linkous/hiekoituskaluston testaus, huolto ja kunnontarkastus, hiekoitussepin tilaus, hiekoituslaatikoiden täyttö ja kuljetus paikoilleen, aurauskarttojen päivitys, lumenläjityspaikkojen tarkistaminen ja merkintä karttaan, aurausviittojen asennus, portaiden, joissa ei ole talvikunnossapitoa, sulku ja/ tai merkitseminen” Ei talvikunnossapitoa” kyltein.

Lumen auraus:

Hautausmaan käytävien ja parkkialueiden talvikunnossapitoon kuuluu käytävien auraus, kun lunta on kertynyt noin 5 cm tai sohjoa 3 cm. Kappeleiden ympäristöt ja kappelin parkkialueet sekä hautausmaan pääväylät tehdään ensimmäisinä.

Parkkialueilla ja aukioilla lumi kasataan alueen reunaan, josta se tarvittaessa kuljetetaan pois. Käytävälueilla lumi aurataan käytävän reunaan. Mikäli lumivallit estävät auraamisen, lumi lingotaan käytävien reunoilta kortteleihin. Vaihtoehtoisesti vallit poistetaan lunta kantamalla tai kuormaamalla.

1. Hautausmaan talvihoito

Hoitotyö

Liukkauden torjunta:

Aurattu käytävä tai aukio hiekoitetaan mahdollisimman pian aurauksen jälkeen. Erityistä huomiota kiinnitetään hautajaissaattoreitteihin. Reitit haudoille hiekoitetaan joko koneellisesti tai käsin ennen hautaustilaisuutta. Portaat, kappeleiden ja huoltorakennusten sisäänkäynnit, porttien edustat hiekoitetaan tarvittaessa heti, kun lumi on niistä poistettu.

Hautausmaan portaat tarkistetaan ja puhdistetaan lumesta aamuisin ja tarvittaessa myös useamman kerran lumisateisen päivän aikana, jotta ne pysyvät kulkukelpoisina. Samalla tarkistetaan liukkaudentorjunnan tarve.

Kulkuväylältä haudalle johtavien saattoväylien lumenpoisto ja liukkauden torjunta:

Kortteleiden sisäpuolella talvikunnossapitoa tehdään vain hautauksia varten. Kun kortteileissa on talvella hautauksia, tehdään haudalle lumityöt tarkoituksen mukaisin keinoin sekä huolehditaan liukkaudentorjunnasta. Lumityöt tehdään sekä haudan kaivamista että hautajaisia varten. Lumet poistetaan muistomerkeiltä tarvittaessa. Haudalle avattua väylää ei kunnossapidetä enää hautauksen ja haudan peittämisen jälkeen.

Lumenajo:

Aukioiden ja parkkialueiden lumikasat poistetaan säännöllisesti, jotta ne eivät vie pysäköintitilaa. Lumi varastoidaan hautausmaan alueella. Poikkeustapauksissa lumikuormia kuljetetaan kaupungin lumen-vastaanottopaikoille. Lumikuormat toimitetaan lähimpään vastaanottopaikkaan.

Aurauksien jälkeen tehdään jään poisto hulevesikaivojen ritiläkansista tarvittaessa ja erityisesti kevätaikaan hulevesien hallitun kulun varmistamiseksi.

Hiekoitussepin poisto ja pölynsidonta:

Hiekoitusseppi poistetaan keväällä päällystetyiltä pinnoilta heti, kun se on mahdollista. Myös erikseen sovituilta päällystämättömiltä pinnoilta poistetaan hiekoitusseppi. Hiekoitussepin ja -hiekan poistossa minimoidaan pölyn syntyminen poistamalla pöly sateen jälkeen tai kastelemalla puhdistettavat pinnat ennen hiekan keräämistä. Hiekoitusseppi poistetaan myös nurmi- ja kasvillisuusalueilta. Hiekoitushiekkaa ei saa harjata kuivana eikä sitä puhalleta reppupuhaltimilla.

1. Hautausmaan talvihoito

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Talvihoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 61100 Viheralueiden lumen poisto ja liukkaudentorjunta mukaiset.

Laadunvalvonta

Kappelien ja hautausmaiden kulkuväylien kuljettavuus, esteettömyys ja turvallisuus tarkistetaan aina ennen tilaisuuksien alkua.

Talvihoidon laatua ja alueiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden talvikauden kunnossapitotöiden ohella.

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 61000.1 Viheralueiden talvihoidon laadunarviointi vaatimuksia.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Liukkautta torjutaan hiekoittamalla sepelillä. Kemiallista liukkauden torjuntaa ei käytetä.

Hiekoitushiekat poistetaan kevätkunnostuksen yhteydessä päälysteiltä ja nurmikoilta, kasvillisuustutuksista ja erikseen sovituilta niittyalueilta.

Vesialtaista poistetaan vesi alueen muun syyskunnostuksen yhteydessä.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Hautausmaan talvihoidon ja varallaolon resurssit:

Hietaniemen hautausmaa, Malmin hautausmaa ja Honkanummen hautausmaa

Talvihoito arkisin ja lauantaisin: omana työnä ja varallaolojärjestelmällä.

Talvihoito sunnuntaisin ja pyhäpäivisin: omana työnä varallaolojärjestelmällä.

Lumikasojen kuormaus ja pois kuljetus: omana työnä työaikana.

Östersundomin hautausmaa

Talvihoito maanantaista lauantaihin hautausmaan alueelta omana työnä.

Talvihoito sunnuntaisin ja pyhäpäivisin: omana työnä tarvittaessa varallaolona.

Lumikasojen kuormaus ja pois kuljetus: omana työnä tai urakoitsijan toimesta.

Parkkipaikan, Kappelintien, Långörntien sivuteiden talvikunnossapidon hoitaa urakoitsija.

Maunulan uurnalehto ja Kulosaaren hautausmaa

Talvihoito arkisin: omana työnä.

Talvihoito viikonloppuisin ja pyhäpäivisin: urakoitsijan työnä.

Lumikasojen kuormaus: omana työnä työaikana.

1. Hautausmaan talvihoito

Erikseen sovittavat työtehtävät

Muistelupaikkojen lumenpoisto:

Erikseen sovittujen talvikunnossapidettävien muistelupaikkojen ja kansallisesti tärkeiden monumenttien alueelta poistetaan lumet ja huolehditaan liukkaudentorjunnasta.

Viikonloppujen lumivarallaolo:

Huolehditaan siitä, että viikonloppujen varallaololistat ovat ajan tasalla ja kaikilla varallaoloon kuuluvilla työntekijöillä on ajantasaiset tiedot ja taidot sekä auraus/hiekoituskartat ja tarvittavat yhteystiedot.

Yhteistyössä urakoitsijoiden kanssa sovitaan viikonloppujen talvihoitotehtävistä sekä valvotaan urakoitsijoiden työsuorituksia.

Lumien läjitys ja läjityspaikat:

Lumi aurataan kasoihin aukioilla sekä parkkialueilla ja kuljetetaan pois. Läjityspaikat päätetään ennen lumimytökauden alkua.

Talvikunnossapitotiedot eli tehdyt työt kirjataan sovellukseen tai muulla sovitulla tavalla.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Kirjattujen tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Talvihoidon ulkopuolelle rajatut kohteet sovitaan erikseen (sovitut kulkuväylät ja portaat) ja merkitään / rajataan.

Lumien kasauspaiikkojen sijoittaminen turvallisesti

2. Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto

Hoitotyöt

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla alueen siisteyttä tarkastellaan jatkuvasti muiden hautausmaalla tehtävien töiden ohella. Kappeleiden ja hautasaattojen reitit tarkistetaan jokaisen toimituspäivän aamuna. Hautausmaiden erityispiirre on se, että yleistä roskaamista hautausmailla ei juuri ole. Varsinaisen jätehuollon painopiste on jäteastioiden tyhjennyksessä.

Hautausmailta kerätään, lajitellaan ja toimitetaan jätteenkäsittelyyn kaikki mahdolliset jätelajit Helsingin ja Honkanummella Vantaan kaupungin lajitteluohjeiden mukaisesti. Yleisempiä jätelajeja ovat sekajäte, energijäte, muovijäte, metallijäte, kasvijätteet, keräyspaperi, keräyspahvi, biojäte, puu- ja rakennusjäte, sähkölaiteromu (SER), vaaralliset jätteet ja salassa pidettävä paperi.

Eri jätteiden kierrätyspisteet ovat hautausmailla keskitettynä jättepisteisiin ja -katoksiin. Jättepisteet on suunniteltu hautausmailla vierailevien ja hautausmaan kiinteistöjen käyttöön. Jättepisteiden sijoittelu on harkittua ja asiakkaita opastetaan ja neuvotaan kierrättämisessä, jotta mahdollisimman puhdas jätejäte saadaan jatkojalustukseen. Alueella olevien jättepisteiden tulee olla siistejä, kuten myös niitä ympäröivän alueen. Jäteastiat ovat alueelle sopivia, eivätkä erottaudu häiritsevästi ympäristöstä. Kierrätysopasteet ovat helposti ymmärrettävissä. Keräysastioiden oikea mitoitus, tyhjennysaikataulu ja pesu tulee tarkastella käyttötarpeen mukaisiksi.

Hautakynntilöistä tulee erilaisia jätelajeja: muovi, metalli ja jätelasi. Kaikki kynntilät lajitellaan hautausmailla ja niistä syntyvät jätteet käsitellään asianmukaisesti.

Ympäristökasvatuksen keinoin sekä tiedottamalla koitetaan vähentää jätteen määrää sekä kiinnittää huomiota myös omaisten ja hautausmaakävijöiden tekemään lajitteluun.

Hoitotyöt käytännössä:

Roskien poisto alueelta hoitoluokituksen mukaisesti (mm. irtoroskien keruu, roska-astioiden tyhjennys, siunausten jälkeen haudoille ja kukkienlaskupaikoille jätettyjen kukkien ja kynntilöiden keruu) VKT 62100.1.

Päällysteiden puhtaanapito:

Talvikauden hoito on kuvattu Kunnossapitotaulukossa 1.

Kesällä sidottuja päällysteitä (esim. asfalttikäytäviä) hoidetaan lakaisukoneella tai puhaltimilla. Sitomatomia päällysteitä (esim. hiekka- ja kivituhkakäytäviä) haravoimalla, lanaamalla ja erilaisilla rikkaruohon-torjuntamenetelmillä. Hulevesikaivojen ritaläkaivojen kansistojen puhdistusta tehdään koko vuoden aikana. Talvella kaivoja aukaistaan, jotta hulevedet johdetaan hallitusti alueelta pois. Syksyllä kansistojen päältä poistetaan puista tippuneet lehdet ja oksat. VKT 62110.

Töhröjen ja tarrojen poistoa tehdään aktiivisesti heti, kun sellaista huomataan rakennusten, aitojen, muurien tai esimerkiksi roska-astioiden pinnoilta. Pienet töhryt voidaan poistaa omana työnä, isompien töhryjen poistamisessa käytetään alan yritystä.

2. Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto

Hoitotyöt

Hautausmaan kevätsiivous:

Keväällä hoitohautoilta, muistolehdoista ja muistelupaikoilta poistetaan kynttilät, havut ja vanhat seppeleet. Myös talven aikana haudattujen haudoilta poistetaan muistokukat ja kynttilät. Jätteet lajitellaan ja toimitetaan kierrätykseen. Kevätsiivous tehdään toukokuun loppuun mennessä

Hautausmaan syyssiivous:

Syksyllä varmistetaan, että hautausmaa jää siistiin kuntoon ennen lumen tuloa.

Kalusteiden, varusteiden, suojien ja vesialtaiden puhtaanapito:

Kalusteiden tulee olla puhtaita ja siistejä ympäri vuoden. Korttelikyltit pestään 1–2 kertaa kesäkaudella. Hautausmaiden alueilla olevat hautausmaan omistamat taideteokset pidetään puhtaina. Hautamuistomerkkien puhdistuksesta vastaavat haudan omaiset. Kalusteiden puhtaanapito ja korjaustyöt tehdään hoitoluokituksen mukaisesti VKT 62500.

Kasteluvesialtaat, vesiaiheet ja vesirakenteet pidetään puhtaina. Niissä ei saa olla häiritsevää kasvijätettä tai roskia. Altaiden ympäristön tulee olla hajuton ja turvallinen.

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Puhtaanapidon laatuvaatimukset ovat soveltuville osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman **Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021** -julkaisun kohdan **62000 Viheralueiden puhtaanapito** mukaiset.

2. Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto

Laadunvalvonta

Kappelien ja hautausmaiden ulkoalueiden siisteys ja turvallisuus tarkistetaan aina ennen tilaisuuksien alkua niillä alueilla, joihin tilaisuus tai toiminta kohdentuu.

Puhtaanapidon laatua ja alueiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvalta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 62000.1 Viheralueiden puhtaanapidon laadunarviointi vaatimuksia.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Siunaustilaisuuksien jälkeen haudoille jätetyt kukat ja kukkalaitteet poistetaan hautausmaiden ohjesäännön mukaan. ”Omaisten on poistettava hautaamisen tai siunaustilaisuuden jälkeen haudalle lasketut kukat, kukkalaitteet, seppeleet ja muut tervehdykset seitsemän päivän kuluessa hautaamisesta tai vainajan siunaamisesta, minkä jälkeen hautausmaan henkilökunnalla on oikeus poistaa ja hävittää ne kortteineen ja muistonauhoineen.”

Kevätkunnostuksen yhteydessä hoitohaudoilta poistetaan hautakynntilät, havut ja kanervat sekä muut talvikoristeet.

Muistelupaikoilta, muistolehdoista ja yhteismuistomerkkialueilta:

- poistetaan palaneet hautakynntilät ja rikkoutuneet koriste-esineet
- poistetaan huonoksi menneet kasvit, kukkalaitteet ja muistokukat
- puhdistetaan kulkuväylät ja kiveysalueet sekä koriste-esineille tarkoitettut tasot ja muut rakenteet

2. Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Hautausmaa-alueiden puhtaanapito keskittyy kesäkaudelle. Kesällä puhtaana pidetään rakenteita, kalusteita ja päällystettyjä väyliä edellä kuvatulla tavalla. Talvella pääasiallisin tehtävä on jäteastioiden tyhjentäminen.

Kesäkaudella tarkoitetaan sulanmaan ajanjaksoa, jona aikana tehdään kesähoitoa. Ajanjakso sijoittuu Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla toukokuusta lokakuulle.

Viheralueiden puhtaanapitoluokituksessa kalusteella tarkoitetaan ulkokalusteita, katoksia, ilmoitus- ja opastetauluja ja muita viheralueen kalusteita ja varusteita.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Vaarallisten jätteiden hävittäminen: jätteistä pidetään kirjaa ja tyhjennys tilataan vaarallisia jätteitä käsittelevältä yritykseltä tai toimitetaan ongelmajätteitä vastaanottaviin toimipaikkoihin vähintään kerran vuodessa.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Jätteen lajittelun jätejakeiden määrittely (mm. puu- ja rakennusjäte, metallijäte, keräyspaperi, keräyspahvi, biojäte, energiajäte, sekajäte, SER-jäte eli sähkö- ja elektroniikkaromu, ongelmajäte).

Vaarallisten jätteiden varastointipaikkojen määrittäminen, kirjanpidon järjestäminen ja jätteiden turvallinen käsitleminen. Vaarallisten jätteiden käsittelystä pyydetään palvelun tuottajalta vuosiraportti hautausmaakohteisesti.

KUNNOSSAPITOTAULUKKO 3. Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito.

3.Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito.

Hoitotyö

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla on pinta-alaa yhteensä 186,5 hehtaaria. Hautausmaat on jaettu kortteleihin. Kortteleissa ja muilla hautausmaan alueilla, kuten ajoväylillä, kujanteilla, aukioilla, metsissä ja muistelupaikoilla on lukuisia hautaamista, alueen kunnossapitoa sekä alueella liikkumista ja haudan löytämistä helpottavia rakenteita, opasteita, varusteita ja kalusteita. Hautausmaita rajaavat muurit ja aidat yhteensä yli 16 kilometrin matkalta. Kaikkien näiden rakenteiden hoito, turvallisuudesta huolehtiminen ja kunnostaminen vaativat paljon sekä jatkuvaa päivittäistä silmälläpitoa että ihan konkreettista kunnossapitotyötä.

Hautausmaan rakenteita ovat mm. muurit, portit, kuivatusrakenteet, kuten sadevesikourut, päällystet sekä vesialtaat ja muut vesirakenteet. Näiden hoitotöitä ovat:

- turvallisuudesta huolehtiminen
- muurien ja porttien huolto ja kunnostus
- päällysteiden rajausta, tasausta, paikkausta, uusiminen, saumausmateriaalin lisäys, korkeuspoikkeamien korjaus ja rikkakasvien torjunta
- vesialtain huolto, toimivuudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen
- kuivatusrakenteiden mm. hulevesikaivojen kiintoaineen ja hulevesiviemäreiden tukkeutumien poisto
- ojien ja painanteiden avaaminen sekä toimintakunnon tarkistaminen

Hautausmaan kalusteita ovat erilaiset varusteet, kalusteet ja suojat, kuten penkit, pyörätelineet, roska-astiat, kasteluvesiastiat, korttelikyltit, linjatolpat, opasteet, pistorasiatolpat, aidat ja katokset sekä kausivalaistus. Näiden hoitotöitä ovat:

- turvallisuudesta huolehtiminen
- toimintakunnon tarkastus
- suoristus ja mekanismien huolto (lukot ja avausmekanismit)
- pintojen puhdistus, paikkakäsittely, maalaus ja uusiminen
- kausivalojen asennus ja toimivuudesta huolehtiminen
- kausimuutokset ja siirrot talvi- tai kesäsuojaan
- talvikaudella tehtävät kalusteiden kunnostukset (pintakäsittely) sekä osien uusimiset

Yleisöväesojen ylläpito:

- toimintakunnosta ja turvallisuudesta huolehtiminen
- ylläpidon, siisteyden, hygieenisyyden ja toimintakunnon varmistaminen

Hautausmaan vastuulla olevat muistomerkit:

Yhteismuistomerkkien, muistolehtojen, muistelupaikkojen, taideteosten ja erikseen määritettyjen yksittäisten hautojen hoito.

- turvallisuudesta, yleisilmeestä ja siistimisestä huolehtiminen
- muistomerkkien pesu kesäkaudella

3.Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito.

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman **Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021** -julkaisun kohdan **63000 Viheralueiden rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito** mukaiset.

Laadunvalvonta

Rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan **63000.1 Viheralueiden rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laadunarviointi** vaatimuksia.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Irtonaiset kalusteet ja varusteet viedään tarvittaessa talvisäilöön tai siirretään pois talvihoitoa haittaamasta.

Roska-astioiden kannet pidetään lumesta vapaana talvella.

Huonokuntoiset roska-astiat, pyörätelineet, opasteet ja penkit kunnostetaan tai vaihdetaan ehjiin.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Turvallisuutta vaarantavat vauriot korjataan välittömästi.

Vesialtaiden ja -rakenteiden puhtautta ja toimivuutta seurataan viikoittain.

Luonnonkivimuureista irronneet kivet asennetaan paikoilleen kuukauden sisällä ja arvioidaan muurin laajempaa korjaustarvetta.

Kalusteiden, varusteiden ja päällysteiden pesu tehdään vuosikellon mukaan.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Rakenteiden, kalusteiden, varusteiden, suojien, vesialtaiden ja -rakenteiden, kastelulaitteiden jne. korjaus ja/tai uusiminen, siirto ja poisto.

Pintakäsittelyiden uusiminen (esim. penkit).

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden muistomerkkien hoito.

Muistomerkkien kesäkaudenaikainen pesu: sankarihautausalue ja yhteismuistomerkit.

Sitomattomien päällysteiden pölynsidonta kemiallisesti, ensisijainen menetelmä on kastelu vedellä. Suolausta käytetään pölynsidontaan vain äärimmäisessä tilanteessa pitkään jatkuneen kuivan kauden aikana.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Hautamuistomerkkien hoidossa noudatetaan Museoviraston julkaisun **Hautamuistomerkkien hoito** ohjeita.

Sankarihautausmaan hoidossa ja kunnostuksessa noudatetaan Museoviraston julkaisun **Sankarihautausmaiden perinne, hoito ja kunnostus** ohjeita.

4. Hautausmaan kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)

Hoitotyö

Helsingin hautausmaat ovat merkittävä osa pääkaupunkiseudun viherverkkoa. Hautausmaiden kasvillisuusomaisuus on mittava ja kasvilajien kirjo on laaja. Kasvillisuuden monipuolisuutta pidetään jatkuvasti yllä. Kasvilajien valinnassa otetaan huomioon kasvuolosuhteet ja kasvin menestyminen vähällä hoidolla, mutta myös uusia kasvilajeja kokeillaan monipuolisuuden turvaamiseksi ja ilmastonmuutoksen vaikutusten vähentämiseksi. Periaate on se, että jos huonokuntoinen kasvi poistetaan, tilalle istutetaan uusi kasvi.

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla kesäkauden kausityöt painottuvat hautausmaan kasvillisuuden hoitoon. Kasvillisuuden hoitoon kuuluu sekä Hautainhoitorahaston kautta seurakuntayhtymän hoidossa olevien hautojen hoito että hautausmaa-alueen muiden kasvien hoito. Hautausmaan kasvillisuuden hoitotyöt kesäkauden aikana noudattavat vuosikelloon merkittyä aikataulua.

Nurmikon hoito on kuvattu Kunnossapitotaulukossa 5 ja puiden hoito Kunnossapito taulukossa 6.

Kevätkunnostus:

Keväällä hoitohautoilta poistetaan kynttilät, havut ja vanhat seppeleet. Lumen alta paljastuvat oksat ja risut kerätään sekä nurmi- ja kasvillisuusalueet siistitään huolehtien näin alueiden yleissiisteydestä. Varjostuskankaat poistetaan. Kasteluvesialtaat tarkistetaan ennen käyttöönottoa ja kastelukannut jaetaan vesipisteille. Omaisten käytössä olevat käsityökalut merkitään ja laitetaan merkityille paikoille.

Kasvillisuusalueiden yleinen siisteys:

Kasvillisuusalueiden yleinen ilme pidetään siistinä. Hautausmaalla yleisellä siisteydellä tarkoitetaan sitä, että kasvillisuusalue on yleisilmeeltään kunnossapitoluokan sekä suunnitelman mukaisella laadullisella tasolla.

”Siistiminen” tai ”siisti” ei automaattisesti tarkoita esimerkiksi sitä, että kasvijätteet on aina tarpeen siivota pois kasvi-istutuksista. Kasvijätteet voidaan jättää ja/tai käsitellä esimerkiksi silppuamalla kasvi-istutusten kasvualustan katteeksi tai maanparannusaineeksi, kun ne eivät tee poikkeamaa kunnossapitoluokan määrittämistä muista vaatimuksista ja laadullisista tavoitteista. Siistimisellä tarkoitetaan myös hoitotöihin liittyvää työn jälkien siistimistä, jätteiden poistamista ja kunnossapitokohteen viimeistelyä ennen työn itselle luovuttamista ja kohteesta poistumista.

Kalkitus ja lannoitus:

Kalkitusta ja lannoitusta hautausmaan kasvillisuusalueilla tehdään vain tarpeen mukaan. Lannoitus-tarve selvitetään tarvittaessa viljavuusnäytteiden avulla.

Kastelu:

Hautausmailla on kastelujärjestelmät. Niiden ensisijainen tarkoitus on turvata hoitohautojen kasvien vedensaanti hoitokaudella. Muiden kasvien kastelutarvetta tarkastellaan viikoittain. Istutusastioissa tai -altaissa kasvavat kasvit tarvitsevat kastelua useammin kuin maassa kasvavat kasvit. Kasvien kastelu aloitetaan ennen kuin kuivumisen merkkejä esiintyy.

Lähtökohtaisesti nurmea tai puuvartisia kasveja ei kastella. Poikkeuksen tekevät vasta istutettujen pensaiden ja puiden taimet, kunta, kylvönurmi ja siirtonurmi. Niiden kastelusta huolehditaan siihen asti, että ne ovat juurtuneet kunnolla

4. Hautausmaan kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)

Hoitotyö

Rikkakasvien ja haitallisten vieraskasvien torjunta:

Rikkakasvit ja haitalliset vieraslajit poistetaan mekaanisesti tarvittaessa. Vieraslajien poisto on kuvattu Kunnossapitotaulukossa 7.

Perennakasvien hoito:

Perennakasvien hoitoon kuuluu paikkausistutukset, lannoitus, rikkakasvien kitkentä, kasvuston siistiminen (kukinnan jälkeen), kasvualustan kuohkeutus, kattaminen ja rajaaminen, kasvitautien ja tuholaisten torjunta sekä kasvien jakaminen.

Pensaiden ja köynnösten hoito:

Pensaiden ja köynnösten hoitoon kuuluu erilaiset leikkaukset, kuten hoito-, harvennus- ja muotoon leikkaukset sekä alasleikkuut. Näiden lisäksi pensaita ja köynnöksiä hoidetaan lajinnukaisesti kunnostamalla kasvualustaa lannoituksella, rikkakasvien torjunnalla, kattamisella ja tarvittaessa talvi- ja kevätsuojauksilla.

Kasvitautien ja tuholaisten torjunta:

Tuholaisten torjunta tehdään tarvittaessa mekaanisesti.

Kasvien jakaminen:

Perennojen, sipuli- ja mukulakasvien jakamista tehdään tarvittaessa.

Syyskunnostus:

Syyskunnostus tehdään kauden loppuun hoitohautojen kesäkukkien poiston jälkeen. Kesäukat poistetaan syyskuun viimeisellä viikolla. Maahan pudonneet lehdet ja oksat pyritään poistamaan ennen lumen tuloa. Syksyllä lehtien poisto hoidetaan hautakorttelista pääasiallisesti puhaltimien ja keräävien ruohonleikkureiden avulla, mutta myös haravoiden. Lehdet kuljetetaan kompostoitavaksi. Syksyllä kasteluvesialtaat tyhjennetään, kasteluletkut ja -kannut kerätään talvisäilöön ja puhdistetaan. Omaisten käytössä olevat työkalut kerätään talvisäilöön ja puhdistetaan.

Hoitohautojen hoito:

Kevätkunnostuksen yhteydessä tehdään hoitohautojen kukkapesät: kukkapesä käännetään (tarvittaessa kaivetaan) ja rajataan. Tarpeen mukaan kasvualustaa vaihdetaan tai kukkamultaa lisätään. Kasvualustaan lisätään lannoite.

Kausikasvit eli hautausmaan hoitohautojen kesäukat istutetaan haudoille juhannukseen mennessä. Hoitokausi jatkuu istutuksesta syyskuun loppuun. Kesäkukkia kastellaan, lannoitetaan, nypitään, latvotaan, kitketään rikkaruohot kasvualustasta ja kukkapesien reunat rajataan siistiksi. Hoitohautojen kasvien kastelusta huolehditaan läpi hoitokauden. Kastellessa imeytetään vesi hitaasti kasvualustaan. Hautojen hoitovastuu on kuvattu tarkemmin sivuilla 15.

Kasvillisuusalueiden rakennus- ja takuuajainen hoito:

Kun ulkopuolinen urakoitsija on rakentanut hautausmaan osan, takuuajainen hoito tehdään urakkasopimuksessa sovittun mukaisesti.

4. Hautausmaan kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Kasvillisuuden hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64200 Rakennettujen viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito mukaiset.

Laadunvalvonta

Kasvillisuuden hoidon laatua tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64200.1 Rakennettujen viheralueiden kasvillisuusalueiden kunnossapidon laadunarviointi vaatimuksia.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Eri kasvien kastelutarvetta seurataan viikoittain. Ympäristödiplomin ja vastuullisuussuunnitelman mukaisesti veden käyttöä pyritään mahdollisuuksien mukaan rajoittamaan ja vähentämään

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Leikatut pensasaidat leikataan kaksi kertaa kasvukauden aikana.

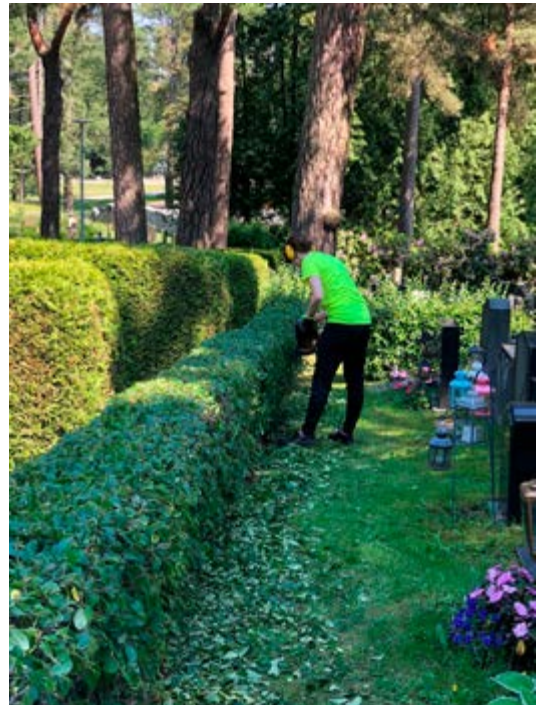
Syyskunnostuksen työvaraus alueilla, joilla on runsaasti lehtipuita ja/tai lehtikuusia.

Toimintaviheralueen (R2) kasvillisuusalueella, jossa kasvijätettä ei jätetä paikoilleen, pudonneet lehdet poistetaan, kun ympäröivät kasvit ovat pääsääntöisesti pudottaneet lehtensä.

Toimintaviheralueen (R2) kausikasvi-istutus kitetään tai harataan joka toinen viikko.

Kausikasvi-istutuksen katteeton kasvualusta kuohkeutetaan toimintaviheralueen (R2) istutusalueella vähintään kaksi kertaa kasvukaudessa.

Toimintaviheralueen (R2) kausikasvi-istutuksen kasvualusta rajataan kasvukaudella kerran kuukaudessa.

4. Hautausmaan kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)

Erikseen sovittavat työtehtävät

Kasvillisuusistutusten korjaus, eli uusiminen, siirto ja poisto (kuolleet ja huonokuntoiset pensaat).
Istutettujen kasvien kastelu.

Pensas- ja köynnösistutusten alasleikkuu.

Kasvillisuusistutusten korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto (mm. kuolleet ja huonokuntoiset kasvit).

Kasvi-istutusten suojaaminen tuhoeläinvahinkojen estämiseksi.

Kasvi-istutusten talvisuojaukset.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Hautausmaiden kasvijäte pyritään kompostoimaan omalla alueella, mutta jos tämä ei ole mahdollista tehdään yhteistyötä muiden hautausmaiden kanssa. Kompostoitu kasvijäte pyritään käyttämään hyväksi hautausmaiden viherrakennuksessa ja maanvaihdoissa.

Toistuvista haudankaivutöistä aiheutuvien juuristovaurioiden (mm. maan tiivistyminen ja paksujen ankkurijuurien katkeaminen) vaikutus pensaiden säilymismahdollisuuteen.

Kasvijätteen (mm. oksien, risujen, nurmikon leikkuujätteen, lehtien) hyödyntäminen istutusalueiden maanparantamisessa ja katteena.

Talvituhoista, käytöstä ja kulumisesta aiheutuvat paikkaustarpeet.

Työkoneiden aiheuttaman maan tiivistymisen estäminen ja hallinta.

5. Hautausmaan nurmikoiden ja avoimien viheralueiden (A) hoito.

Hoitotyö

Tässä taulukossa käsitellään nurmikon ja niityn hoitoa. Hautausmailla nurmikko voi olla avoin nurmi-alue tai muun kasvillisuuden rajaama tai ympäröimä. Ympäristödiplomin ja vastuullisuussuunnitelman mukaisesti nurmi- ja niittyalueiden kastelua ei lähtökohtaisesti tehdä. Nurmikkoja ei erikseen kastella, joten se voi kesäkuivalla ajoittain kuivua, mutta se elpyy sateiden tultua.

Nurmikoiden hoito:

Nurmialueet viimeistellään ja hoidetaan kunnossapitoluokan mukaan yleisiltä alueilta ja hoitohaudoilta. Nurmikon hoitotöitä hautausmaalla on: paikkaus, leikkuu, rajausta, kastelu, rikkakasvien torjunta, ilmastointi, lannoitus, kalkitus, nurmikon kylväminen ja siirtonurmen asennus.

Nurmikon leikkuusta aiheutuva nurmijäte jätetään mahdollisuuksien mukaan rikastuttamaan maaperää. Jos nurmikko on korkea, voidaan alueella käyttää keräävää ruohonleikkuria, jolloin ruohosilppua ei jää maanpintaan. Nurmikolta pois kerätty nurmijäte kompostoidaan.

Arkkuhautausten ja haudan tiivistämisen jälkeen kunnostetaan haudan pinta sekä kylvetään nurmi tai asennetaan siirtonurmi. Uurnahautausten jälkeen joko paikkakylvetään uusi nurmi tai käytetään vanhaa nurmipaakkuu tiivistyksen jälkeen. Myös naapurihautojen kunto tarkistetaan hautauksen tai kevät-kunnostuksen yhteydessä ja tarvittaessa myös naapurihaudat kunnostetaan. Haudan pinta (nurmikkoineen) kunnostetaan turvallisuuden vuoksi siinä vaiheessa, kun arkku tai urna maatu ja maanpinta painuu.

Niittyjen hoito:

Suunnitelmissa ja työohjeissa määritellään, mitkä niityn kasvilajit poistetaan rikkakasveina. Avoimen alueen kasvillisuusalueella ei torjuta rikkakasveja, paitsi haitallisia vieraskasveja.

Niittyjen kasvillisuus niitetään hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan.

Niittoajankohta määräytyy sääolojen ja niityn kasvun mukaan. Niitty niitetään lähtökohtaisesti kukinnan päätyttyä elo-syyskuussa. Niitetään poutajakson aikana. Kosteiden alueiden niitto tehdään menetelmällä, josta ei jää jälkiä maastoon. Kosteita niittyjä ei leikata leikkureilla, joissa terä tai murskain on koneen takana.

5. Hautausmaan nurmikoiden ja avoimien viheralueiden (A) hoito.

Hoitotyö

Niittoa ei tehdä toukokuussa lintujen pesimärauhan vuoksi. Lintujen pesintäaikana käytetään niittotekniikkaa, joka säilyttää lintujen pesät ja mahdollistaa lintujen ja muiden eläinten poistumisen niitettävältä alueelta turvallisesti. Niitettävällä kasvillisuusalueella ei ole roskia eikä vaaraa aiheuttavia tai niittoa haittaavia kiviä tai muita esineitä ennen niittoa. Niittotekniikassa otetaan huomioon linnusto ja nisäkkäät. Niitetään alueen keskeltä reunoille päin, jotta eläimillä on mahdollisuus poistua turvallisesti niitoalueelta.

Niittypolut niitetään niin, että ne ovat kulkukelpoisia koko kasvukauden ajan.

Niittojäte jätetään maahan muutamaksi päiväksi, jotta siemenet ehtivät varista maahan. Näin varmistetaan niityn kukkiminen myös jatkossa. Niittojäte korjataan pois muutaman päivän jälkeen, jotta kasvimaassa ei tukahduta alla olevaa kasvustoa.

Mehiläistarhaus ja laiduntaminen:

Hautausmailla voidaan tarhata mehiläisiä tai laiduntaa eläimiä (Östersundom) ulkopuolisen toimijan kanssa sopien.

Nurmi- ja niittyalueiden rakennus- ja takuuaikainen hoito:

Kun ulkopuolinen urakoitsija on rakentanut hautausmaan osan, takuuaikainen hoito tehdään urakkasopimuksessa sovitun mukaisesti.

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Avoimien alueiden hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuville osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman **Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021** -julkaisun kohdan **64300 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito** mukaiset.

Laiduntavien eläinten hoito tehdään soveltuville osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman **Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021** -julkaisun kohdan **65200 Viheralueiden eläinten hoito** vaatimusten mukaan.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuville osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman **Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021** -julkaisun kohdan **64300.1 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden kunnossapidon laadunarviointi** vaatimuksia.

Avoimien viheralueiden hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

5. Hautausmaan nurmikoiden ja avoimien viheralueiden (A) hoito.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Hautausmaan avoimien viheralueiden hoidossa noudatetaan pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64300 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito työmenetelmiä ja toimintatapoja.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Hautausmaan avoimien viheralueiden hoidon resurssit ja ajankäyttö määräytyvät pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64300 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito vaatimusten mukaan.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Nurmialueen uusiminen.

Niittyjen korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto (mm. niityn peruskunnostus).

Niityn paikkaaminen.

Niittojätteen poistaminen.

Mehiläistarhaus ja laiduntaminen alan yrittäjien toimesta hautausmaan alueella.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Niitto- ja raivaustöissä otetaan huomioon EU:n lintudirektiivi (2009/147/EC), joka antaa pesimisrauhan muun muassa maapesintäisille linnuille heinäkuun loppuun asti. Peruskunnostettavilla niityillä ja käytönniityillä tehdään ensimmäinen niitto lintujen pesimäaikaan. Myös lupiinikasvustojen torjunnassa voi olla perusteltua niittää jo toukokuussa. Tällöin kiinnitetään erityistä huomiota maapesintäisten lintujen pesiin ja niittotekniikkaan. Lintujen pesät merkitään ja säästetään sekä vältetään niittoa niiden läheisyydessä. Erityisesti niillä alueilla, joilla esiintyy maapesintäisiä lintulajeja säännöllisesti, suositetaan myöhäistä niittoajankohtaa (elokuu).

KUNNOSSAPITOTAULUKKO 6. Hautausmaan puiden ja metsien (M) hoito.

6. Hautausmaan puiden ja metsien (M) hoito

Hoitotyö

Hautausmaiden alueille sijoittuvat metsät kuuluvat hautausmaiden hoitovastuulle. Metsiä on erityisesti Honkanummen hautausmaan komeat männiköt. Metsien sijaan hautausmailla on eri-ikäisiä kujannepuita ja yksittäisiä puita. Helsingin hautausmaiden puuston arvo on miljoonia euroja. Puuomaisuuden hoito siten, että ne kasvavat pitkään ja eivät aiheuta vaaraa hautausmailla, on niiden hoidon ensisijainen tavoite. Tämä taulukko sisältää puiden ja metsien hoitoon liittyvät asiat.

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaiden ulkopuolinen metsäomaisuus ei kuulu hautaustoimen vastuulle.

Puiden hoitoa hautausmaalla tekevät enimmäkseen arboristit. Siihen kuuluu rakenne- ja hoitoleikkaukset, latvustuen-tojen tekeminen ja tarkistaminen, runko-, tyvi- ja juurivesojen poisto, talvi- ja kevätsuojaukset, kuntoseuranta ja -arviointi ja puiden poisto. Uusien puun-taimien istutus, tuenta ja kas-telusäkkien asentaminen kuuluu myös näihin tehtäviin.

Lisätyövaraukset myrskyjen ja tuulisen sään jälkeen puista pudonneiden oksien ja kaatuneiden tai kallistuneiden puiden raivaamiseen.

Puiden silmämääräisen kuntoseurannan ja kuntoarviointien tulokset mm. puiden kaatotarpeiden määrittelyssä.

Vanhojen, kookkaiden ja onttojen jalojen lehtipuiden säilyttämismahdollisuudet kartoitetaan monimuotoisuuden, etenkin niissä elävän hyönteis-, sieni- ja jäkälälajiston, säilyttämiseksi.

Toistuvista haudankaivutöistä aiheutuvien juuristovaurioiden (mm. maan tiivistyminen ja paksujen ankkurijuurien katkeaminen) vaikutus pensaiden ja puiden säilyttämismahdollisuuteen.

Puiden erikoisleikkaukset (mm. muotoon leikkaus ja latvuksen pienentäminen).

Lahopuun, pystyyn kuolleiden puiden, maapuiden, kantojen, puupölkkyjen ja risukasoja jättäminen lahoppuiksi.

6. Hautausmaan puiden ja metsien (M) hoito

Hoitotyö

Puukujanteiden uudistaminen.

Latvuskorkeuden nostaminen: Ajoneuvoliikennettä haittaavien puiden oksien poistaminen ja lyhentäminen ajoväylillä.

Metsän harvennus.

Pienpuuston ja puuston hoito.

Puukujanteiden ja yksittäisten korttelipuiden hoito.

Metsää reunustavien aitojen vierustojen raivaus tarvittaessa.

Roskien poisto metsän reuna-alueilta kulkuväylien vierestä.

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Metsien hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman **Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021** -julkaisun kohdan **64400 Metsien hoito** mukaiset.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman **Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021** -julkaisun kohdan **64400.1 Metsien hoidon laadun-arviointi** vaatimuksia.

Metsien hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Puiden poisto kiipeillen tehdään muun muassa kohteissa, joissa on varottava hautamuistomerkkien tai muiden rakenteiden vaurioitumista puun poiston yhteydessä.

Huonokuntoisten ja vaarallisten puiden (mm. juuristovaurioiset, sijainniltaan vaaralliset, iäkkäät) poisto.

Puuston kuntotutkimukset ja seuranta sekä pitkäntähtäimen suunnittelu puiden ja puukujanteiden uusimiseksi.

Lahopuustoa ja raivaustähteitä jätetään lahoamaan metsäalueelle, kun niistä ei ole haittaa käytölle, turvallisuudelle ja metsän hoidolle.

Metsähautakorttelissa uurnahaudankaivuun yhteydessä kunttakerros poistetaan niin, että kunta voidaan asentaa takaisin haudan täytön ja tiivistyksen jälkeen.

Mahdollisuuksien mukaan toimitaan niin, ettei vaurioiteta puiden juuristoa, runkoa ja latvustoa.

Haudankaivuun yhteydessä kunttakerros poistetaan niin, että kunta voidaan asentaa takaisin haudan täytön ja tiivistyksen jälkeen. Kuntan elinvoimasta ja kunnosta huolehditaan välivarastoinnin aikana esimerkiksi kastellen ja varjostaen.

6. Hautausmaan puiden ja metsien (M) hoito

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Puun poisto kiipeillen kuuluu vaarallisiin töihin. Työntekijä on saanut asianmukaisen puunhoidon koulutuksen ja tehtävään perehdytyksen. Puun poisto kiipeillen tehdään aina pari- tai ryhmätyöskentelynä – ei koskaan yksin.

Myrskytuhopuiden korjuu hautamuistomerkkien läheisyydessä vaatii erityistä tarkkuutta ja varovaisuutta. Työntekijä on saanut asianmukaisen puunhoidon tai metsänhoidon koulutuksen ja tehtävään perehdytyksen. Myrskytuhopuiden korjuu tehdään aina pari- tai ryhmätyöskentelynä – ei koskaan yksin.

Lisätyövaraukset myrskyjen ja tuulisen sään jälkeen puista pudonneiden oksien ja kaatuneiden tai kallistuneiden puiden raivaamiseen. Tarvittaessa käytetään myös ulkopuolista työvoimaa.

Myrskytuhopuiden kaatamat ja vaurioittamat hautamuistomerkit dokumentoidaan valokuvaamalla ennen töihin ryhtymistä.

Myrskytuhopuiden kaatamat hautamuistomerkit asennetaan takaisin paikoilleen.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Puun poisto kiipeillen, nosturin tai kourasahan avulla.

Puun poisto omana työnä tai urakoitsijan toimesta.

Puiden paikkausistutukset tarvittaessa.

Myrskytuhojen korjuu.

Lahopuun, pystyyn kuolleiden puiden, maapuiden, kantojen, puupölkkyjen ja risukasoja jättäminen lahoppuiksi.

Hoitotietojen päivittäminen hautausmaakohtaisesti sovitulla tavalla.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Omaisuuksienhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Puiden poistot ja raivaustyöt tehdään pääsääntöisesti lintujen pesimäajan ulkopuolella. EU:n lintudirektiivin (2009/147/EC) mukaan lintujen häiritseminen pesinnän aikana 1.4.–31.7. on kielletty.

KUNNOSSAPITOTAULUKKO 7. Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poisto.

7. Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poisto	
Hoitotyö	
Haitallisten vieraslajien poistamisessa on tärkeää seurata muuttuvaa vieraslajilistaa sekä tunnistaa vieraslajit. Vieraslajeja ei saa käyttää haudan koristekasveina. Haitallisten vieraslajien poistossa tulee noudattaa hyvää hygieniää, ettei varusteiden ja työvälineiden mukana siirretä ongelmaa laajemmalle alueelle. Myös hautausmaan välittömiä lähialueita tarkkaillaan vieraslajien leviämisen estämiseksi.	
Haitallisen vieraskasvin torjunta ja poistaminen. Kasvijätteen käsittely ja hävitys.	
Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset	
Haitallisten vieraskasvien poiston laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64500 Viheralueiden haitallisten vieraskasvien poisto mukaiset.	
Laadunvalvonta	
Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64500 Viheralueiden haitallisten vieraskasvien poisto vaatimuksia.	
Työmenetelmät ja toimintatavat	
Haitallisia vieraskasveja sisältävä kasvijäte ja maa-aines poistetaan, käsitellään ja kuljetetaan erityistä varovaisuutta noudattaen, jotta vieraskasvit eivät pääse leviämään. Kasvijätteen ja maa-aineksen käsittelyssä käytetyt työkonet ja -välineet sekä kuljetuskalusto pestään huolellisesti ennen niiden muuta käyttöä. Huolehditaan, etteivät pesuvedet kulkeudu ympäristöön ja etteivät vieraskasvit leviä työntekijöiden jalkineiden mukana.	
Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö	
Hoito ajoitetaan pääsääntöisesti keväälle ja alkukesälle, jolloin kasvien välinen kilpailu on yleensä voimakkainta. Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poiston resurssit ja ajankäyttö määräytyvät pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohdan 64500 Viheralueiden haitallisten vieraskasvien poisto vaatimusten mukaan.	
Erikseen sovittavat työtehtävät	
Hoitotietojen päivittäminen hautausmaakohtaisesti sovitulla tavalla.	

8. Hautausmaan kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit

Työtehtävät

Hautausmaiden puiden, kasvuston, rakenteiden, työvälineiden ja työkoneiden turvallisuutta ja toimivuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden työtehtävien ohella. Työntekijöillä on velvollisuus tiedottaa kaikista havaitsemistaan puutteista esihenkilölle viipymättä ja vaaraa aiheuttavat alueet rajataan ilman viivytystä ja korjataan heti tilaisuuden tullen. Viallisia työvälineitä ei käytetä.

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla tehtävät tarkastukset ja inventoinnit:

Puusto ja kasvisto:

- Hautausmaan puustosta tehdään silmämääräinen kuntoseuranta vuosittain. Vanhempien puiden kuntoarviointi ja tarkempi kuntotutkimus tehdään säännöllisesti. Tietojen perusteella tehdään arvio tulevista toimenpiteistä aikatauluineen.
- Hautausmaan puusto ja kasvisto on merkitty karttatietojärjestelmään. Järjestelmää päivitetään vuosittain.

Laitteiden ja järjestelmien tarkastus:

Hautausmaan palojärjestelmät, ilmaisimet, turvalatot sekä sammuttimet tarkistetaan määräajoin.

Rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden kuntoseuranta:

- Nostovälineiden vuosittaiset tarkastukset: hissit, nosto-ovet, liinat ja nostolaitteet.
- Arboristityössä käytettävät työvälineet tarkistetaan ulkopuolisella tarkastajalla vuosittain.

Hautamuistomerkkien turvallisuuden tarkastus:

- Hautamuistomerkkien turvallisuus tarkistetaan vuosittain sekä silmämääräisesti että tarvittaessa mittaamalla. Vaaralliset muistomerkit merkitään kyltein ja tarvittaessa nauhoitetaan ”Vaarallinen muistomerkki”-nauhalla.

Hautojen hoitotason tarkastaminen:

- Hautausmaan hautojen tulee olla aina hoidettuja. Omaiset voivat hoitaa hautaa itse tai heidän on ostettava palvelu joko seurakuntayhtymältä tai muulta taholta. Tarvittaessa hautausmaan henkilökunta voi tarkistaa hautojen hoitotason ja lähettää siitä muistutuksen omaisille.
- Hoitohautojen hoitotason tarkastaminen tehdään kaksi kertaa kasvukauden aikana ja havainnot kirjataan ylös.

Tulosten raportointi ja dokumentointi:

Hautausmaan inventoinnit ja tarkistukset kirjataan sovitulla tavalla.

8. Hautausmaan kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit

Työtehtävien yleiset laatuvaatimukset

Kunto- ja turvallisuustarkastuksien ja -inventointien laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin **Viherympäristöliitto ry:n** julkaiseman **Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021** -julkaisun kohdan **65100 Viheralueiden kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit** mukaiset.

Laadunvalvonta

Kunto- ja turvallisuustarkastuksien ja -inventointien laadunvalvonnassa varmistetaan, että tarkastukset tehdään suunnitellun aikataulun mukaan ja tarkastuskohteen edellyttämässä laajuudessa.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Hautausmaan puuston silmämääräistä arviointia tekevät kaikki työntekijät ja raportoivat huomaamistaan havainnoista esihenkilölle tai suoraan arboristille. Arboristit varaavat osan työajasta pelkästään puuston silmämääräiseen arviointiin. Tarkemmissa kuntoarvioinneissa käytetään aina omaa asiantuntijaa tai ostetaan palvelu ulkopuoliselta.

Vaarallisten muistomerkkien silmämääräiseen arviointiin voivat osallistua kaikki työntekijät, mutta tarkempaan läpikäyntiin voivat osallistua vain perehdytyksen saaneet työntekijät tai esihenkilöt.

Haudan hoitamattomuuden seuranta on kuvattu sivulla 18 ja sitä toteutetaan erikseen sovitulla tavalla ja aikataululla.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Vaarallisten hautamuistomerkkien tarkastus kerran vuodessa.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Tarkastus- ja inventointitietojen päivittäminen hautausmaakohtaisesti sovitulla tavalla.

KUNNOSSAPITOTAULUKKO 9. Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö.

9. Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö	
Hoitotyöt	
Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla on käytössä useita erilaisia järjestelmiä, kuten sähkön-jakelujärjestelmät, valaistusjärjestelmät, hulevesijärjestelmät, vedenjakelujärjestelmät, kastelujärjestelmät, kamera- ja valvontajärjestelmät, kulunvalvontajärjestelmät. Nämä järjestelmät ovat lähes huomaamattomia, mutta vaativat säännöllistä kunnossapitoa toimiakseen. Koska Helsingin hautausmaat ovat vanhoja, myös monet järjestelmistä ovat ikääntyneitä ja perusteellisen kunnostuksen tarpeessa	
Järjestelmien toimintakunto ja turvallisuus tarkastetaan säännöllisesti. Osa järjestelmistä kuuluu kiinteistönhuollon vuosisopimuksen piiriin.	
Hautausmaan kastelujärjestelmät ja kesäveden järjestelmät kuuluvat hautausmaan omalle vastuulle. Kasteluvesijärjestelmän tyhjentäminen pienillä hautausmailla Maunulassa, Östersundomissa ja Kulosaaressa tehdään kesäkauden lopussa ja vastaavasti käyttöönotto tapahtuu keväällä. Kasteluvesijärjestelmän tyhjentämiseen vaadittava tietämys, ohjeistus sekä laitteisto tulee olla ajan tasalla. Isoilla hautausmailla kesävesijärjestelmä suljetaan syksyllä ja avataan keväällä.	
Toimintaohjeet on kirjattu hautausmaiden huolto-ohjeisiin.	
Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset	
Järjestelmien hoidon ja käytön laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohtien 63311 Viheralueiden kastelujärjestelmien hoito ja käyttö, 70000 Viheralueiden huolto- ja informaatiojärjestelmien hoito ja käyttö ja 80000 Viheralueiden muiden järjestelmien hoito ja käyttö mukaiset.	
Laadunvalvonta	
Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021 -julkaisun kohtia: • 71000.1 Viheralueiden valaistusjärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi. • 73000.1 Viheralueiden sulanapitojärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi. • 81000.1 Viheralueiden hulevesijärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi. • 82000.1 Viheralueiden vedenjakelujärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi. Järjestelmien laatua ja toimivuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.	
Työmenetelmät ja toimintatavat	
Hautausmaan teknisiä järjestelmiä käytetään, huolletaan ja tarkastetaan valmistajan ohjeiden mukaan. Vedenjakelujärjestelmät ja kastelujärjestelmät tyhjenetään / suljetaan syksyllä ja otetaan käyttöön keväällä.	
Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö	
Valaisimien, pistorasiatolppien ja sulanapitojärjestelmien kunto tarkistetaan syksyisin ja vialliset kunnostetaan.	
Erikseen sovittavat työtehtävät	
Järjestelmien korjaustyöt kirjataan hautausmaakohtaisesti sovitulla tavalla.	

4. Hautausmaan kunnossapidon resurssit

Hautausmaiden kunnossapidon tavoitteena on hautausmaan yleisilmeen siisteys, kasvillisuuden hyvinvointi ja rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden turvallisuus ja toimivuus sekä järjestelmien toimivuus kaikkina vuodenaikoina koko hautausmaan elinkaaren ajan. Hautausmaiden hoitosuunnitelmassa tarkastellaan kunnossapitoa sekä lyhyellä että pitkällä ajanjaksolla.

4.1 Henkilöstö

Helsingin seurakuntayhtymän hautaustoimi huolehtii hautausmaiden yleisten alueiden kunnossapidosta pääsääntöisesti omalla työvoimalla. Ulkopuolisia urakoitsijoita käytetään tarvittaessa, esimerkiksi hautausmaiden talvihoitoon viikonloppuisin ja arkipyhinä sekä puunhoidon palveluihin.

Hautaustoimi kantaa yhteiskuntavastuunsa työlistämällä työharjoittelijoita, työelämään tutustujia, yhdyskuntapalvelijoita ja satunnaissluontoisesti myös vapaaehtoisia.

Hautaustoimen lisäksi hautausmaiden kiinteistöistä ja infrastra (mm. rakennukset, sähkö, valaistus, muurit ja portit) vastaa seurakuntayhtymän kiinteistöosasto. Henkilöstö- ja talouspalvelut, hallintopalvelut, toimielimet ja yhteinen kirkkoneuvosto sekä yhteinen kirkkovaltuusto vastaavat osaltaan hautaustoimen toiminnasta hallinnolliselta kannalta.

Helsingin seurakuntayhtymän hautaustoimi huolehtii väkimäärältään kasvavan pääkaupunkimme asukkaiden hautouksista ja niihin liittyvistä tilaisuuksista. Hautauksia on vuodessa noin 5500, mikä on noin 10 % koko Suomen hautausmäärästä. Hautausmaita on yhteensä noin 186,5 ha ja aktiivisia hautoja yli 360 000. Myös tulevista tarpeista eli hautapaikkavarannosta tulee huolehtia sekä varautua poikkeusoloihin ja tulevaisuuden mukanaan tuomiin uusiin haasteisiin hautaamiseen liittyen. Hautausmaa-alueiden yleisilmeestä vastaaminen sekä asiakkaille myytyjen hoitohautojen hoitaminen palvelulupauksen mukaisesti vaatii resursseja.

Oikein mitoitettu ja riittävä vakituinen ja määräaikainen henkilöstö sekä hautaustoimessa että hautainhoitorahastossa turvaa sekä lakisääteisten tehtävien että hautainhoitorahaston hoitosopimusten sopimusvelvoitteiden toteuttamisen.

Hautausmaan henkilöstöä ovat aluepuutarhurit, arboristit, haudankaivajat, hautausmaa-assistentit, hautausmaan ammattityöntekijät, hautausmaan työnjohtajat, huoltomestarit, kanttorit, kausityönteki-

jät, kausityönjohtajat, kappelin vahtimestarit, kappelityönjohtajat, krematorion hoitajat, siivooja-vahtimestarit, toimistosihteerit ja ylipuutarhurit.

4.2 Koneet, laitteet ja käsityökalut

Hautaamiseen liittyvissä töissä tarvitaan sekä konekalustoa että käsityövälineitä. Käytössä olevia koneita ovat mm. kaivinkoneet, uurnaporauskalusto, maansiirtokoneet ja lumityökoneet, kuten lingot ja aurausvälineet. Hautauksessa tarvitaan paljon myös käsityökaluja ja oheistarvikkeita, kuten haudentakalusto ja hautakannet.

Hautausmaan kunnossapidossa koneita tarvitaan nurmikonhoidossa, mutta myös maa-ainesten ja kausikasvien kuljetuksessa, pensasalueiden uusimisessa ja hoitoleikkauksissa, puiden hoidossa, kasvijätteen, kalusteiden ja tarvikkeiden siirrossa sekä syyskunnostustöissä. Hautausmaiden kunnossapitoon käytettävä konekalusto muodostuukin pääsääntöisesti ajettavasta konekalustosta, moottorikäyttöisestä pienkonekalustosta ja käsityökaluista sekä niiden huoltoon käytettävistä koneista ja laitteista.

Koneita ja laitteita hautausmaiden hoitotöihin ovat mm. kuormaajat, ajoleikkurit, työnnettävät ruohonleikkurit, puhaltimet, siimaleikkurit, pensasleikkurit, työnnettävä lumilinko, moottorisaha ja raivaussahat. Lisälaitteita työkoneisiin ovat muun muassa painepesuri ja vesisäiliö, trukkipiikit, hiekoittimet, harja-kone, lumiaurat, puskulevyt ja peräkärry.

Ympäristösyistä ja koneiden käyttöikänsä vuoksi pienkoneissa ollaan siirtymässä polttomoottorikoneista kevyempiin ja hiljaisimpiin akkukäyttöisiin koneisiin.

Koneiden lisäksi hautausmaan kunnossapidossa on käytössä valikoima käsityökaluja. Käsityökaluja ovat mm. lapiot, istutuskauhat, kottikärryt, haravat, harat, ruohosakset, sekätöörin, voimasakset, kastelukannut, rikkaruohojen polttokone ja nurmikon kanttauskone. Hautausmaiden koneista, laitteista ja työvälineistä pidetään luetteloa ja ne inventoidaan vuosittain. Konekaluston hankinnoissa suunnitellaan ensisijaisesti työn organisointia siten, että vain välttämättömät koneet hankitaan ja niiden hankinnassa otetaan huomioon ympäristövaikutukset ja muut säädökset mm. melu ja tärinä. Hautausmaiden hoitoon hankittujen työkoneiden tavoiteikä on 10–15 vuotta. Pienkoneiden käyttöikä on 7–10 vuotta.

Tarvittaessa vähän käytettäviä konetyyppejä myös vuokrataan tai käytetään ulkopuolista urakoitsijaa.

Hautausmailla on myös omaisten käytössä käsityökaluja ja kastelukannuja. Näiden kunnosta ja riittävydestä on huolehdittava vuosittain.

Koneet ja laitteet huoltaa huoltosuunnitelman mukaisesti hautausmaan oma huoltohenkilöstö ja isommat huollot ja takuuhuollot teetetään alan liikkeissä. Myös pientyökaluja huolletaan itse, kuten puutarhasaksien ja lapoiden teroittaminen.

4.3 Toimitilat

Hautausmaatoiminnan edellytyksenä ovat riittävät sosiaali-, huolto- ja varastotilat sekä toimistotilat. Tiloista pidetään jatkuvaa huolta ja kunnostukset tehdään huoltosuunnitelmien mukaisesti ja isommat remontit investointisuunnitelman mukaisesti.

Kaikkien huoltorakennusten yhteydessä on varastotiloja työkalujen ja -koneiden sekä tarvikkeiden säilyttämistä varten.

Hietaniemen hautausmaa

Hautausmaalla on viisi rakennusta: toimistorakennus (1933), uusi huoltorakennus (1967), vanha huoltorakennus (2004), porttirakennus (1901), uusi kappeli (1933) ja vanha kappeli (1872). Porttirakennuksessa ja toimistorakennuksessa on ollut työntekijöiden asuntoja ja 2000-luvun alussa ne on muutettu toimistotiloiksi. Kaikissa rakennuksissa on sosiaalitilat siellä työskenteleville (pois lukien vanha kappeli, sen sosiaalitilat ovat porttirakennuksessa). Molemmissa kappeleissa on vainajien säilytyskylmiöt, uudessa kappelissa myös pakastin. Uuden huoltorakennuksen yhteydessä on verstaas, puutyöverstaas sekä konehalli, jossa säilytetään isoja työkoneita. Verstaalla tehdään mm. pienkonehuoltoja ja hitsaustöitä. Vanhan huoltorakennuksen yhteydessä on ulkovarasto työ- ja pienkoneita varten.

Honkanummen hautausmaa

Honkanummen hautausmaalla on yhteensä 11 eri rakennusta. Kappelirakennus, joka on valmistunut vuonna 1956 ja peruskorjattu vuonna 2011. Kappelirakennuksen yhteydessä toimii vuonna 1991 valmistunut krematorio.

Pääportin läheisyydessä on 1956 valmistunut toimistorakennus, jossa on asiakaspalvelutila ja toimiston työtilat, ylipuutarhurin työhuone, neuvotteluhuone sekä kaksi asuntoa henkilökunnalle.

Henkilöstörakennuksessa on sosiaalitilat henkilökunnalle ja aluepuutarhureiden toimisto sekä keittiötila. Valmistumisvuosi on 1965 ja rakennus peruskorjattiin vuonna 2008.

Huoltorakennus on valmistunut vuonna 2007. Rakennuksessa on työnjohtajan toimisto, puusepäntöverstaas, metalliverstaas, konekorjaamo sekä maalaus-tila. Huoltorakennuksen vieressä on samana vuonna valmistunut kaluston ja pienkoneiden talli sekä varastotilaa.

Huoltoalueella on myös 1965 valmistunut puurakenteinen varastorakennus, 1996 valmistunut

pyöräkuormaajan ja kuorma-auton talli sekä erillinen 1998 valmistunut haudankaivuukoneen talli, molemmat ovat myös puurakenteisia.

Lisäksi hautausmaalla on kaksi kausityöntekijöille tarkoitettua sosiaalitilarakennusta, joissa on myös varastotilaa. Valmistumisvuosi on 2005.

Pääportin vieressä on 1998 valmistunut kukkakioski ja yleisövesi.

Kulosaaren hautausmaa

Hautausmaalla on kolme rakennusta: kappeli (1927), kaksi huoltorakennusta (2005) ja kaksi ulkokäymälää. Kappelin alakerrassa on toimisto- ja sosiaalitilat työntekijöille.

Malmin hautausmaa

Malmin hautausmaalla on yhteensä 27 rakennusta, joista 12 on lämmitettävää rakennusta. Vanhimmat rakennukset ovat 1923 valmistunut kappelirakennus, 1890-luvulla juna-asemaksi valmistunut rakennus, jossa on nykyisin toimisto ja ylipuutarhurin työhuone sekä 1936-luvulla valmistunut visitorni. Nämä rakennukset ovat museoviraston suojelemissa.

Kappelin yhteydessä on krematorio ja vainajien säilytyskylmiöt. Huoltorakennuksia varastoineen on 4 kappaleita. Ne kaikki on rakennettu tai peruskorjattu 2000-luvulla. Hautausmaalla on oma huoltohalli tiloineen ja seurakuntayhtymän puutyöverstaas. Hautausmaan pohjoispuolella hautausmaa-alueen ulkopuolella sijaitsee pumppurakennus pohjaveden pumppausta varten.

Maunulan uurnalehto

Maunulan uurnalehdossa on 1973 valmistunut toimisto- ja huoltorakennus. Rakennus on peruskorjattu vuonna 2001. Rakennuksessa sijaitsee toimistotilat, uurnanluovutustilat, henkilökunnan sosiaalitilat, ruokala ja varastotilaa.

Toimisto- ja huoltorakennuksen viereisellä huoltopihalla sijaitsevat vuonna 1973 rakennettu varastorakennus sekä vuonna 2002 rakennettu konekatos.

Pääsisäänkäynnille valmistui vuonna 2003 uusi porttirakennus, vanhan 1973 valmistuneen tilalle. Uudessa porttirakennuksessa on odotustila omaisille, yleisövesi sekä kukkakioski.

Östersundomin hautausmaa

Östersundomin nykyinen kirkko on Helsingin kirkkorakennuksista vanhin ja rakennettu vuonna 1754. Kirkkorakennus, kirkkopiha, sekä hautausmaan portti ja kivimuurinen aita on suojeltu Kirkkolain (652/2023), 3 luku § 22 mukaan ilman erillistä suojelupäätöstä.

Hautausmaalla on varastorakennus vuodelta 2004 ja sosiaalitilana toimiva Mäntyniemen omakotitalo vuodelta 1936. Muut rakennukset ovat Mäntyniemen huoltorakennus, sauna ja liiteri. Lisäksi Långörintiellä on pumppuasema.

Hautausmaiden huoltoalueet

Jokaisella hautausmaalla on erilliset huoltoalueet maa-ainesten, katteiden ja kasvijätteiden välivarastointiin ja käsittelyyn, kuten hautamullalle, kasvualustoille, kivituhkalle, koristehiekalle, kuorikatteelle, risuille, oksille ja puiden kannoille. Honkanummen ja Malmin hautausmaalla on isommat huoltoalueet, jonne kasvijätteiden kompostointi on keskitetty. Komposti palautuu takaisin hautausmaille multana, jota käytetään kasvialustana istutustöissä. Huoltoalueilla voidaan säilyttää välivarastossa seurakunnalle ja seurakuntayhtymälle palautuneita haudoilta poistettuja hautamuistomerkkejä ja reunuskiviä. Muistomerkkejä uusiokäytetään mahdollisuuksien mukaan mm. taskumuistolehtojen muistomerkkeinä, erilaisissa rakenteissa ja niistä rakennetaan penkkejä, kynttiläpöytiä jne. Huoltoalueilla on myös tilaa jätepuristimille ja eri jätelajien keräykselle sekä hautaamiseen liittyvien tavaroiden säilyttämiseen. Alueilla säilytetään myös hautaamiseen liittyviä tarvikkeita ja harvemmin käytettäviä laitteita ja tarvikkeita.

4.4 Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaiden kehittäminen

Hautausmaiden laajennustarpeet

Helsingin seurakuntayhtymällä on yhteensä 188 ha hautausmaa-alueita. Tuhkahautausten määrä on noussut tasaisesti ja oli vuonna 2025 jo 89 % kaikista haudoista. Jos hautaamisen tapa säilyy pääosin nykyisellään, hautausmaiden laajennustarvetta nykyisin hallussa olevien alueiden ulkopuolelle ei ole. Olemassa olevia hautausmaiden muurien sisäpuolella olevia alueita otetaan tarvittaessa uudelleen käyttöön tai muutetaan siten, että ne soveltuvat paremmin uurna- ja tuhkahautaukseen. Hautausmailla on vielä myös koskemattomia alueita ja korttelialueita, joita voidaan ottaa tarvittaessa hautaamiskäyttöön. Nämä ovat alueita, joille ei vielä ole tehty korttelisuunnitelmaa hautapaikkoineen. Myös muistolehto- ja sirottelualueiden riittävydestä tulee huolehtia. Uusien alueiden ottaminen käyttöön vaatii pitkäjänteistä suunnittelua ja

perustamistyötä. Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaihin ei kohdistu kaavoituspaineita.

Hautausmaiden luontoarvot ja ilmastomuutos

Suomalaiseen hautausmaakulttuuriin kuuluu olennaisena osana monilajinen kasvillisuus ja sen ylläpitäminen. Kasvillisuuden ja luontoarvojen inventointitarpeet, luonnonmonimuotoisuuden säilyttäminen ja edistäminen sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautuminen ovat myös tulevaisuuden työtehtäviä Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla.

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmailla on merkittävä puusto-omaisuus. Sen ylläpitämisen sekä korjaamisen ja uusimisen tarpeita seurataan jatkuvasti lyhyellä ja pitkällä suunnitteluvälillä.

Kehittämistarpeet hautausmaan ylläpidossa

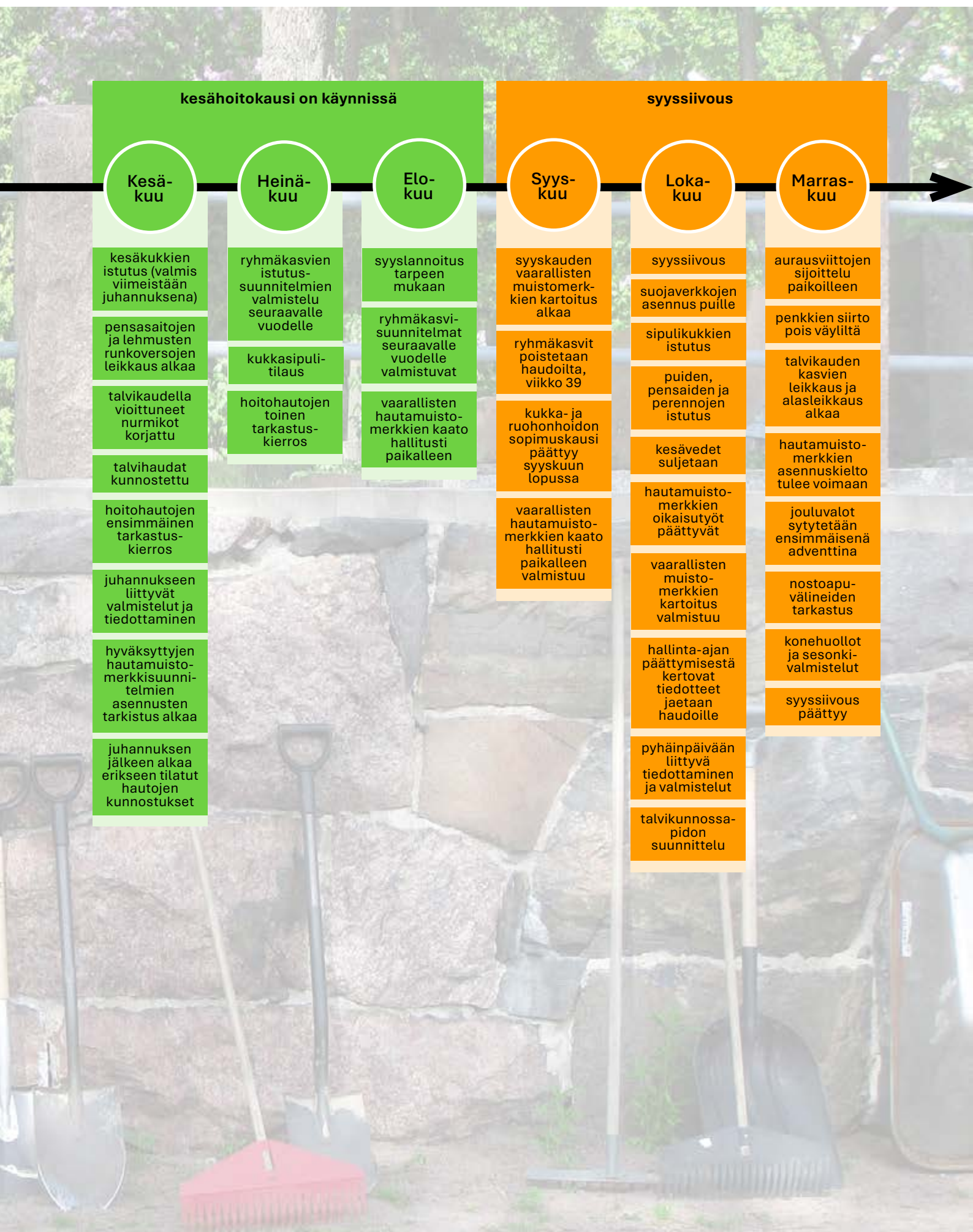
Hautausmailla seurataan jatkuvasti alan kehitystä sekä kasvillisuuden, koneiden, kaluston ja varusteiden kuin myös työtapojen kehittymisen osalta. Myös jätehuollon kehittymistä seurataan tarkasti. Uusimistarpeen ilmaantuessa selvitetään sen hetkiset tiedossa olevat ympäristö- ja vastuullisuusnäkökulmat. Hautausmailla käytössä olevat järjestelmät ovat monelta osalta vanhoja ja niistä on muodostunut korjausvelkaa. Tiukkenevassa taloustilanteessa korjausten tarpeellisuutta ja kiireellisyyttä on arvioitava jatkuvasti.

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaiden sekä hautapalveluiden sisäistä ja ulkoista viestintää sekä opastusta tulee kehittää muuttuvien viestimien mukaisiksi. Verkkoviestintää sekä viestintää alueella tulee pohtia uusien välineiden ja menetelmien näkökulmasta. Hautausmaalla on monenlaisia käyttäjiä: omaisia, turisteja, ulkoilijoita, kasvi- ja lintuharrastajia sekä yhteistyökumppaneita. Eri käyttäjäryhmien tavoitettavuus on myös tulevaisuuden haaste.

Helsingin seurakuntayhtymän hautausmaiden hoitosuunnitelman päivitystarvetta tulee arvioida viiden vuoden välein ja tarvittaessa tehdä vaadittavat korjaukset ja muutokset.

Liite 1. Hautausmaiden hoidon vuosikello

Hietaniemen hautausmaa

- R2 Toimintaviheralue
- M4 Suojametsä / A3 Maisemaniitty

 R2 Toimintaviheralue

 M4 Suojametsä / A3 Maisemaniitty

Kulosaaren hautausmaa

R2 Toimintaviheralue

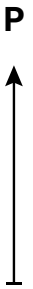
M4 Suojametsä / A3 Maisemaniitty

20m

Malmin hautausmaa

- R2 Toimintaviheralue
- M4 Suojametsä / A3 Maisemaniitty

100m

Maunulan uurnalehto

Östersundomin hautausmaa

- R2 Toimintaviheralue
- M4 Suojametsä / A3 Maisemaniitty

Hietaniemen hautausmaa

Hietaniemenkatu 20, 00100 Helsinki

Sähköposti: hietaniemi.hsrky@evl.fi

Honkanummen hautausmaa

Vanha Porvoontie 225, 01380 Vantaa

Sähköposti: honkanummi.hsrky@evl.fi

Kulosaaren hautausmaa

Leposaarentie, 00570 Helsinki

Sähköposti: hietaniemi.hsrky@evl.fi

Malmin hautausmaa

Kalmistonkaari 2, 00700 Helsinki

Sähköpostiosoite: malmi.hsrky@evl.fi

Maunulan uurnalehto

Pirkkolantie 22, 00630 Helsinki

Sähköposti: maunula.hsrky@evl.fi

Östersundomin hautausmaa

Kappelintie 65, 00890 Helsinki

Sähköposti: honkanummi.hsrky@evl.fi

Hautausmaiden yhteinen toimisto

(09) 2340 1111